

פרופ' ציפי שחורי-רובין

פאלאס להבים

כפר קהילתי ראשון לגיל הזהב בנגב

להבים, 2024

פרופ' ציפי שחורי-רובין

פאלאס להבים

כפר קהילתי ראשון לגיל הזהב בנגב

פאלאס להבים

כפר קהילתי ראשון
לגיל הזהב בנגב

פרופ' ציפי שחורי-רובין

להבים, 2024

לקהילת פאלאס להבים בהוקרה

עריכה גרפית: אלינה סויבלמן

הפקה: רונה אלפסי, דפוס נח מדיה בע"מ, באר שבע

התמונה בשער הקדמי: הכניסה לבניין המרכזי בפאלאס להבים

צילום: אסף פינצ'וק

כל הזכויות שמורות © 2024 לפרופ' ציפי שחורי-רובין

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, להחסין במאגר-מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מבני או אחר – כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחברת.

שלמי תודה

ספר זה מביא את סיפורו של 'פאלאס דיור מוגן להבים' שנפתח ב-6 במאי 2020 ומבטא מהפכה בתחום הדיור המוגן בנגב. הרעיון לתעד את סיפור הקמתו הועלה על ידי דנה עזריאלי, יו"ר קבוצת עזריאלי. כהיסטוריונית פעילה בעבר ובהווה, הרמתי בשמחה את הכפפה, שכן כדיירת בפאלאס כמעט מיום פתיחתו, הייתי שותפה להתפתחותה של הקהילה שהוקמה בו, ולתהליכים החברתיים שהתרחשו בה. גיליתי בפאלאס עולם ומלואו והתנסיתי בפעילויות חדשות ומאתגרות שלא העליתי בדעתי שאתנסה בהן אי פעם, כמו לרקוד ריקודים לטיניים, לשחק כדור רשת, לשיר בחבורת זמר, לערוך את עיתון הדיירים, להשתתף במרוץ להבים ולזכות בגביע. לפיכך, הספר נכתב מנקודת מבטי שלי בלבד, מתוך חוויותי ופעילותי בקהילה.

ברצוני להודות לכל מי שסייע בידי, בראש ובראשונה למנכ"ל טל עמית שנתן כתף ברגעי משבר. לכל בעלי התפקידים שהיו כאן בשבילי, עוזדו, סייעו ונחלצו לכל בקשת עזרה. לחברותי החדשות, שרכשתי בפאלאס, שהיו לי אוזן קשבת. ולכל דיירי פאלאס - לכם אומה, שהקמנו כאן בלהבים בכוחות משותפים את הקהילה המשובחת ביותר מבין כל קהילות בתי הדיור המוגן בארץ!

תודות מיוחדות לדנה עזריאלי, יו"ר קבוצת עזריאלי, שהקימה פנינה בנגב לגיל הזהב. לדנית שנהב, האדריכלית שתכננה את פאלאס שהפך לביתנו, תוך שימת דגש לכל הנחוץ בגיל השלישי, ושכתבה ביחד עם ד"ר אסף בקר דברי פתיחה מאירי עיניים ופרק סיום המתאר את התפיסה האדריכלית שהנחתה אותה בתכנון פרויקט פאלאס להבים. לאיריס כהן, מנכ"לית פאלאס דיור מוגן, שליוותה את תהליך הכתיבה, קראה והאירה. לענת אסרף-שיש, מזכירת המנכ"ל, שסייעה בכל הפרטים הרלוונטיים והכינה את הדיאגרמה היפה של דיירי פאלאס. לראשי המועצה המקומית להבים, אלי לוי - בשנים 2000-2018 ויוסי ניסן - בשנים 2018-2024, שסייעו לשחזר את התקופה. לאחי, ד"ר מוטי נצר, ראשון קוראיי כתב היד, שקרא

בקפידה והעיר הערות חשובות. תודה לכפיר ממך, צלם ומנהל ביטחון וחירום, ולכל הדיירים-הצלמים שתמונותיהם מעטרות את הספר, ותודה מיוחדת לאסף פינצ'וק על תמונותיו היפהפיות, במיוחד על זו שמעטרת את כריכת הספר. לגרפיקאית אלינה סויבלמן בהערכה ובתודה על עבודתה המסורה ועל העיצוב המקצועי והמרשים של הספר והכריכה.

אחרונים חביבים - בעלי אלקנה, שיצא איתי למסע חיינו המשותף בפאלאס להבים; ילדיי ונכדיי היקרים, שמסייעים בכל עת, מרוצים ורגועים שטוב לנו בפאלאס.

יבואו כולם על הברכה ועל התודה.

להבים, חנוכה תשפ"ה (2024)

ציפי שחורי-רובין

קהילת פאלאס, יער דבירה, 2.7.2022 (צילמה: אראלה רונן)

בפתח הספר

מאת

אדריכלית דנית שנהב - כנען שנהב אדריכלים

'כפר הגמלאים פאלאס להבים' הינו פרויקט של חלוציות וחזון: כפר הגמלאים הקהילתי הראשון לגיל השלישי בנגב. וכמו הכפר, גם ספר זה הינו חלוצי וראשון מסוגו.

מרגש אותי במיוחד שספר זה נכתב על ידי דיירת של כפר הגמלאים פאלאס להבים, כמי שחיה את חיי הכפר ובוחנת את ההיבטים השונים של החיים בו מנקודת מבטם של דיירי המקום ושל בעלי התפקידים המפעילים והמנהלים את המקום על חלקיו השונים.

זוהי הפעם הראשונה שבה מתפרסם ספר המשקף את חיי הקהילה בכפר גמלאים, באופן ישיר ובלתי אמצעי מפי אנשי המקום. הספר מלמד על הפן האנושי של הפרט והקבוצה בשלב החשוב של מעבר מבית בו חיו האנשים כל חייהם, אל עבר השלב הבא של חייהם במסגרת קהילה של גמלאים.

אל מול חששות של אנשים רבים מפני שלב זה בחייהם, הספר הינו קרן אור של תקווה ויצירה, המעורר סקרנות ורצון להשתתף בחגיגת החיים המשתקפת מתוכו. הספר תורם רבות לשינוי התדמית של בני הגיל השלישי ושל המעבר לחיי קהילה בדיור מוגן כצעד מועיל וחיובי לחיים פעילים, בריאים ומהנים.

בפאלאס להבים מוקד תשומת הלב הינו בראש ובראשונה ציבור הדיירים. תכנון הכפר הינו יצירת סביבת מגורים המאפשרת חיים שלמים ומלאים, וכך התייחסתי אליו בתקופת התכנון האדריכלי שלו. התכנון האדריכלי יוצר סביבת מגורים המתאימה לגיל השלישי, המאפשרת לדיירים לממש את מירב צורכיהם ורצונותיהם, ואפילו לממש חלומות. פאלאס להבים הינו פרי שיתוף פעולה של צוות הקמה מקצועי ומגוון שכלל את הניסיון ואת הידע של קבוצת עזריאלי ושל

צוות תכנון גדול מכל התחומים, ביניהם אדריכלים, אדריכלית פנים, אדריכל נוף ויועצי מערכות שונים וחברת ניהול ופיקוח, כל אלו חברו לתכנן ביחד את הפרויקט החשוב הזה. הצלחת הפרויקט הינה פרי שיתוף הפעולה בין כל העוסקים במלאכה בזמן תכנון והקמת הפרויקט, לבין הצוות המנהל והדיירים לאחר הפעלתו.

מניסיוני, לאחר תכנון מספר רב של כפרי גמלאים ברחבי הארץ, הרי למעשה, הדיור המוגן הינו מתחם מגורים מלא לכל דבר, הכולל את רוב האלמנטים הנחוצים לחיי הדייר, תוך שימת דגש והתאמה לצורכי הדיירים בני הגיל השלישי. בפאלאס להבים השקעתי את כל הניסיון שרכשתי במהלך תכנון פרויקטים רבים של דיור מוגן ברחבי הארץ במשך השנים, בשיתוף פעולה מלא עם הצוות המוביל של קבוצת עזריאלי שכבר הטביע את חותמו בישראל גם בתחום הדיור המוגן, כמו בתחומים אחרים בחיי אזרחי המדינה.

תכנון כפר גמלאים מספק לאדריכל ולצוות ההקמה אתגר של תכנון המרקם כולו כסביבת חיים, עבור קבוצת אנשים מגוונת בשלב השלישי של חייהם, מתוך ראיית צורכיהם כאנשים פעילים החיים חיים מלאים מצד אחד, אך בעלי פוטנציאל של צרכים ייחודיים מצד שני.

הכפר שם לו למטרה לענות לצרכים המיוחדים של קהילת הגיל השלישי, כמו: תחושת הבדידות ועימה הצורך בקהילה תומכת ותוססת עם אנשים מעניינים, תוך יצירת קשרים חברתיים חדשים, חיי תרבות, ספורט, יצירה ותחושת ערך. מעורבות הדיירים בחיי הקהילה מאפשרת לדיירים להיות ולהרגיש שותפים פעילים ובעלי שליטה בחיים שלהם.

צורך נוסף הוא תחושת הביטחון בהיבט הפיזי, הרפואי והמנטלי, המצריך התחשבות ומתן מענה למאפיינים של בני הגיל השלישי בתחומים אלה. כל אלה מחייבים שיתוף פעולה בין התכנון האדריכלי לבין שאר בעלי התפקידים בצוות התכנון וההקמה, כמו גם בצוות הניהול השוטף לאחר הפעלת הכפר. חשיבות רבה נודעת לשיתוף הדיירים ביצירת קהילה תומכת ומחבקת. בסופו של דבר, כמו גם בתחילתו, עבורם ולרווחתם נוצר הדיור המוגן.

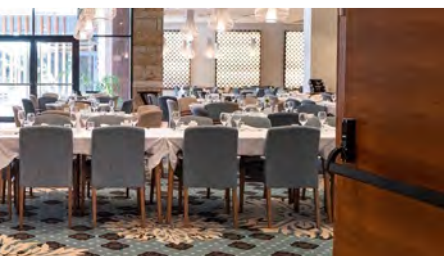
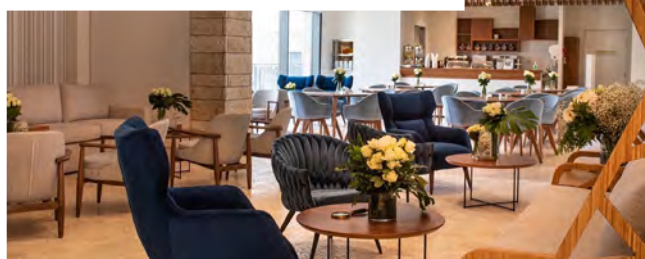
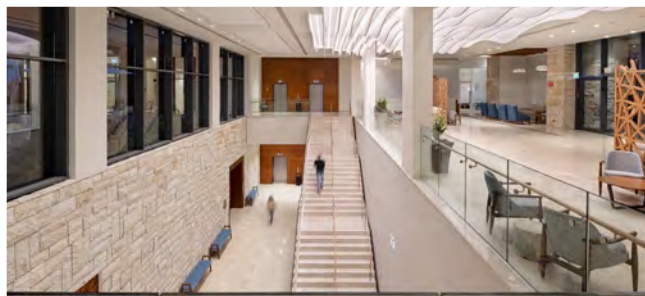
אני גאה להיות חלק מהצוות שאחראי להצלחת הפרויקט המיוחד כל כך של פאלאס להבים, ומברכת את פרופ' ציפי שחורי-רובין על כתיבת ספר חשוב זה.

פאלאס בפתיחתו, מאי 2020

וכעבור שנה אחת בלבד, מאי 2021

צילום: אסף פינצ'וק

תוכן העניינים

13	הקדמה
19	פרק ראשון החזון של האב - המימוש של הבת כיצד קרם החזון עור וגידים בנגב?
25	פרק שני כך זה התחיל... הרקע להקמת 'פאלאס דיור מוגן להבים' בנגב
35	פרק שלישי קשיי בראשית - זיכרונות המנכ"ל טל עמית
45	פרק רביעי פאלאס להבים פותח את שעריו - היום הראשון
49	פרק חמישי הדיירים - גולת הכותרת של פאלאס
65	פרק שישי תרבות קהילת פאלאס - חברה, תרבות וספורט • חיי חברה ותרבות בניהולה של סלעית החרמוני-ברדה • חיי ספורט מותאמים לזיקנה פעילה בניהולה של אפרת אוחנה-גוטמן
87	פרק שביעי צוות העושים במלאכה - עמוד התווך של פאלאס
95	פרק סיום התכנון האדריכלי של פאלאס להבים - הדיור המוגן הקהילתי הראשון בדרום מאת אדריכלית דנית שנהב וד"ר אסף בקר

הקדמה

ב-6 במאי 2020 נפל דבר בנגב: רשת פאלאס וקבוצת עזריאלי ובראשן היו"ר דנה עזריאלי, השיקו ביישוב להבים את פרויקט הדגל שלהן: 'פאלאס דיור מוגן להבים' - כפר קהילתי לגמלאים ראשון מסוגו בנגב. בכך נרשם, מצד אחד, הישג מרשים לזכותו של היישוב להבים שצירף אליו קבוצה נכבדה וייחודית של בני הגיל השלישי; ומן הצד השני, הישג מרשים לזכותה של קבוצת עזריאלי שצירפה בית דיור מוגן רביעי, לשלושה שכבר פעלו בבעלותה בתל אביב, רעננה, ומודיעין. אפשר להוסיף ולציין, שהיה זה הישג מרשים גם לבני גיל הזהב בנגב שנבנה במיוחד עבורם כפר קהילתי אידיאלי, מודרני, ביישוב ירוק, בסביבה מוגנת ובטוחה המותאמת למגבלות גילם.

מוסדות לזקנים הוקמו בארץ ישראל עוד בשלהי המאה ה-19 על ידי נדבנים יהודים מחוץ לארץ ממניעים דתיים, כי ראו בכך מעשה של צדקה וחסד. הראשון שבהם היה 'בית זקנים' שנבנה בשנת 1878 בעיר העתיקה בירושלים ושימש 'בית תמחוי' לזקני העיר. לאחר מספר שנים, הבינו מייסדי המקום כי יש צורך למצוא פתרון לשינה ומגורים ולא רק למזון, והפכו את המקום ל'מושב זקנים'. בתחילת המאה ה-20 המוסד עבר מהעיר העתיקה למבנה אחר בכניסה לירושלים, החל לקלוט לשעריה גם נשים ושינה את שמו ל'מושב לזקנים וזקנות המאוחד'.

מאז אותו 'בית תמחוי' עבר המוסד לזקנים דרך ארוכה ושינויים אדירים, הן מבחינת התנאים הפיזיים, הן מבחינת הרכב אוכלוסיית הדיירים והן מהבחינה הסמנטית; לא עוד בית תמחוי או מושב זקנים, כפי שנקרא בסוף המאה ה-19, אלא בית אבות או דיור מוגן, כפי שהחל להיקרא בשלהי המאה ה-20, או במילים 'המכובסות' כפר גמלאים, נווה הורים, בית גיל הזהב ועוד, שניתנו לו בראשית המאה

ה-21. יתרה מזאת, בשנות האלפיים חל שינוי מהפכני בתפיסה באשר למוסדות המיועדים לזקנים. השינוי חל בשיעור הזקנים הצעירים, מבוגרים עצמאיים בתפקודם, הבוחרים לעבור למוסדות הדיור המוגן, שהפכו למקום של מעונות לזקנים המתפקדים באופן עצמאי.

כאשר קבוצת עזריאלי זכתה במכרז להקמת דיור מוגן בנגב, היא התחייבה להקים "כפר גמלאים, חלופת מגורים לגמלאים מתוך רצון לחיים פעילים. בפירוש לא כמוסד בית אבות!" וכשהוקם הבית, הוא הוכתר בשם 'פאלאס דיור מוגן להבים'. המושג החדש 'דיור מוגן' הוא "חידוש רעיוני תדמיתי ומהותי שחל ב-25 השנים האחרונות. עניינו מקום מגורים פעיל ברמה גבוהה עם ניהול דינמי וסל שירותים המספק מגוון רחב של אפשרויות לאנשים פעילים, העוברים מרצונם ומתוך שיקול דעת למקום היכול לשפר את מצבם ולספק להם מגוון רחב של שירותים".¹ כיום קיימת הבחנה בין שני מוסדות אלה: דיור מוגן מיועד לאוכלוסייה מבוגרת ועצמאית שאינה זקוקה לטיפול רפואי צמוד ורוצה להמשיך ליהנות מאורח חיים עצמאי ופעיל בסביבה מוגנת ובטוחה ומציעה אפשרויות לפעילויות פנאי וחברה. בית אבות מציע שירותים שפונים לאוכלוסייה המבוגרת שזקוקה לסיוע בניהול חיי שגרה והם מספקים את השירותים הדרושים לזקן לפי מצבו.

המונח 'זקן' היה שמור במקרא ל'בא בימים', מי שהגיע לאריכות ימים. הוא מוזכר לראשונה בהקשר של אחראי, בכיר. בעידן המודרני ה'זיקנה' אינה מהווה נושא פופולרי. המשורר דוד אבירן כתב בשנת 1987:

אָדָם זָקֵן - מֶה יֵשׁ לוֹ בְּחַיָּיו?

הוא קָם בְּבֹקֶר, וּבִקְרָא בּוֹ לֹא קָם.

הוא מְדַשְׁדֵּשׁ אֶל הַמַּטְבֵּחַ, וְשֵׁם

הַמִּים הַפּוֹשְׁרִים יִזְכְּרוּ לוֹ.

שֶׁבְּגִילוֹ, שֶׁבְּגִילוֹ, שֶׁבְּגִילוֹ...²

1 דנית שנהב, אסף בקר, "תכנון אדריכלי של דיור מוגן והשפעתו על איכות החיים של הדיירים", בתוך: אסתר יקוביץ' (עורכת), סוגיות בניהול מוסדות לזקנים, ג'וינט ישראל אשל 2016, עמ' 64.

2 דוד אבירן, משהו בשביל משהו, ספריית פועלים 1987.

למקרא התיאור מכמיר הלב, שואלים הזקנים הצעירים של פאלאס להבים בתמיהה: "האומנם? האם השיר משקף את הווי חיינו?" וממהרים להשיב: "התיאור רחוק שנות אור מאורח חיינו בפאלאס". אלמה גנני גל, דיירת בפאלאס להבים, הפליאה לכתוב על כך בעיתון הדיירים - 'פאלאסטון': "כשאנו מביטים על בני ה-60 ומעלה של היום, אף מעל בני ה-70 ומעלה, אנו חשים אי-נוחות לכנות אותם 'זקנים'. בני אוכלוסייה זו לרוב עובדים, פועלים, מתנדבים. חייהם החברתיים עשירים; הם עוסקים בספורט ומרבים לטייל".

שפע של מחקרים בארץ ובעולם העוסקים בגיל השלישי ומציעים הצעות מעשיות לזיקנה פעילה ומאושרת, כבר קבעו שעם העלייה בתוחלת החיים ואיכותם, ובעקבות התחזיות לאריכות ימים, הולך וגדל בהתמדה מספר הזקנים החיים בחברה. החוקר צבי לניר, מחבר הספר 'עת התבונה: הגיל החדש בחיי האדם',³ מציע שמות אחרים לתקופת הזיקנה או תקופת הגיל השלישי. הוא מכנה תקופה זו בשם 'עת התבונה', 'תקופת התבונה', 'תקופת הבגרות המאוחרת בחיי האדם'. לדעתו, העלייה בתוחלת החיים היא אחת המהפכות הגדולות בחיי האדם, במהלכה מתהווה תקופת חיים חדשה שקודמת לתקופת הזיקנה. תקופת חיים זו מאפשרת להתחיל סבב חדש של חיים פעילים, נבונים ומספקים, ויש לה השפעה מרחיקת לכת על החיים האישיים, התרבותיים והחברתיים של האדם.

למען מטרות אלה, כלומר לאפשר לאדם להמשיך להתפתח, לממש את עצמו, להתחדש ולקיים אורח חיים פעיל ומלא משמעות, הקימו רשת פאלאס וקבוצת עזריאלי ובראשן היו"ר דנה עזריאלי, את כפר הגמלאים פאלאס להבים. הן חרטו על דגלן לפעול לשיפור איכות החיים של אוכלוסיית הגיל השלישי בנגב ולאפשר לה הזדקנות מיטבית בקהילה תומכת. בהתאם לכך נגזר החזון של רשת פאלאס: **"להעניק בית חם המותאם בצורה אופטימלית ומתקדמת לצורכי דיירינו ולפתח חוויית חיים בטוחה פעילה ומשמעותית בסביבה קהילתית מכבדת ותומכת"**.

3 צבי לניר, עת התבונה: הגיל החדש בחיי האדם, ספרי ניב 2017.

ואכן, מאז פתיחתו, כפר הגמלאים מתרחב ומשתבח הן מבחינת קהילת דייריו ההולכת וגדלה, הן מבחינת הפעילות החברתית-התרבותית-הספורטיבית העשירה המתנהלת בו. הנכנס בשעריו יכול להתרשם מן האווירה הנעימה השוררת בין כתליו ומן המגוון האנושי של דייריו - כארבע מאות וחמישים דיירות ודיירים שהגיעו מכל רחבי הארץ, ברובם אנשי הנגב, אך לא מעטים גם מאזור המרכז והצפון. ובוודאי אי-אפשר שלא להתרשם מן המבנה מרהיב העין, מן התכנון האדריכלי המיוחד ומן העיצוב של המקום, שללא ספק משפיעים על איכות החיים של הדיירים.

העוקב אחר תוכנית הפעילות של כל חודש בחודשו, בוודאי יתהה כיצד בני הגיל השלישי יכולים לעמוד בקצב האירועים, החוגים, הסדנאות, הטיולים, הקונצרטים, ההרצאות והחגיגות שמתכנן המקום ליושביו?! התוכנית הגדושה מחייבת מאמץ מנטלי, שלא לומר מאמץ גופני, אך בפאלאס האפשרויות לבילוי, לבידור ולפעילות ספורטיבית הן כל כך מרובות, שכל דיירת וכל דייר יכולים לעמוד בקצב בהתאם למצבם האישי.

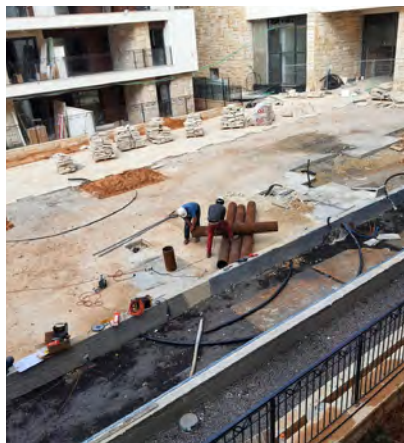
בפאלאס השכילו לשבור את הסטיגמה ש'זקן הוא אדם שפוף הנשען על מקל הליכה', כפי שהוא מאויר בספרי הילדים של פעם, המעידים ללא ספק על תפיסה סטריאוטיפית זו. נוכל לומר בבטחה, שאם אדם מבחוץ יקלע לחוג ריקודי עם או לשיעור ריקודים לטיניים או למשחק טניס שולחן (פינג-פונג), הוא יתקשה להאמין שמדובר באנשים בני הגיל השלישי. ואכן, האורחים הרבים שהוזמנו לחגיגת הכנסת ספר התורה לבית הכנסת בפאלאס, או להבדיל - למסיבת פורים או לחגיגת המימונה, התקשו להאמין למראה עיניהם: אנשי הגיל השלישי רוקדים במרץ, בעליזות ובשמחה כשהם משאירים מאחוריהם את האנחות והטרונות שכל כך ידועות כאופייניות לגיל השלישי. הזקנים הצעירים של פאלאס לומדים, שרים, רוקדים ונהנים מהחיים

במאי 2024 מלאו ארבע שנים להקמתו של פאלאס להבים. אפשר לסכם ולומר, כי זו הייתה תקופה משמעותית ועתירת הישגים,

אירועים ופעילויות בחיי קהילת הדיירים המתגוררת בו. הספר מתעד את תהליך הקמתו של 'פאלאס דיור מוגן להבים' החל מסיפורו של דוד עזריאלי שהושפע מחזונו של דוד בן-גוריון שדגל בהפרחת הנגב, והשקיע בהקמת הקניון הראשון בנגב, שסימן תחילתה של מהפכה בכלכלה ובמסחר בנגב. בתו דנה עזריאלי המשיכה את דרכו ובנתה דיור מוגן בלהבים, שסימן מהפכה בסגנון ובהתנהלות של בתי הדיור המוגן בנגב.

הספר עוקב אחר התהליך שעברה קבוצת עזריאלי והיו"ר דנה עזריאלי החל משלב הזכייה במכרז של מינהל מקרקעי ישראל לבניית דיור מוגן בלהבים (2014); עבור לביצוע - ההוצאה לפועל של הפרויקט, הבנייה, הקשיים והעיכובים; וכלה בפתיחת הבית (2020), האיכלוס, הדיירים, צוות העושים במלאכה ומצב הבית נכון להיום.

פאלאס בנייה

פרק ראשון

החזון של האב - המימוש של הבת

כיצד קרם החזון עור וגידים בנגב?

דוד עזריאלי הקים בשנת 1990 את הקניון הראשון בבאר שבע - 'קניון עזריאלי הנגב', אשר סימן תחילתה של מהפכה בכלכלה ובמסחר בנגב. בתו דנה עזריאלי, ממשיכת מפעל חייו, הקימה בשנת 2020 את הדיור המוגן הראשון בנגב הצפוני, כפר גמלאים חדשני בלהבים, אחד היישובים המבוקשים בארץ. אם נשאל מדוע משפחת עזריאלי בחרה להשקיע בנגב, נגיע ללא אחר מאשר דוד בן-גוריון, ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל. כידוע, בן-גוריון ראה באזור הנגב פוטנציאל גדול. בחזונו - הנגב הוא חלק בלתי נפרד מהמולדת היהודית ההיסטורית, וההתיישבות בה היא חלק מהשליחות הציונית. הוא דגל בהפרחת הנגב כחלק מהמשימה הלאומית לפיתוח וליישוב כל שטחי המולדת היהודית ההיסטורית. מהו, אם כן, הקשר בין חזונו של בן-גוריון לבין חזונו של דוד עזריאלי?

דוד י' עזריאלי

כאשר קוראים את סיפור חייו של עזריאלי, כפי שסופר לבתו דנה ופורסם בספר "צעד אחד לפנים: זיכרונות 1939-1950" (יד ושם, תש"ס), אפשר להיווכח כי חזונו של דוד בן-גוריון עמד בבסיס החזון של דוד עזריאלי. עזריאלי ראה בעלייתו לארץ את התגשמות כל חלומותיו ואת בניית הנגב כחלק מהחזון שלו, שאותו מימש כאשר הפנה את מרצו, זמנו וכספו להקמת הקניון המקורה הראשון בנגב.

דוד י' עזריאלי נולד בשנת 1922 בעיר המחוז מאקוב-מאזובייצקי בפולין במשפחה בעלת תודעה ציונית. הוא התחנך על ערכי היהדות המסורתית וגדל על דבקות ברעיון הציוני. הכמיהה לארץ ישראל והשאיפה לעלות ולהיבנות בה היו אבני יסוד בחינוכו. אימו שרה-חיה האמינה בהקמת מדינה יהודית, וילדותו שזורה עם החלום הציוני והרצון לבוא לארץ ישראל ולהיאבק למען הבית הלאומי היהודי. כך סיפר: "כל ימי ילדותי הייתה אימי ציונית מוצהרת. לא אחת דיברה עם חבריה ובני משפחתה על ההכרח להקים מדינה יהודית ועל נכונותה לוותר על הנוחות החומרית ולעלות לארץ ישראל" (עמ' 41-42). אימו אף עודדה אותו להמשיך וללמוד ותמכה בשאיפתו לקנות השכלה על-יסודית. הוריו אפשרו לו לרכוש השכלה רחבה יותר מן הניתן בעיר הולדתו ולכן יצא ללמוד בסמינר בוורשה, שם נחשף לרעיונות צדק חברתי לכול ושוויון בין בני האדם, שגיבשו את השקפת עולמו, ולימים הפכו לאבני יסוד בדרך חייו. בעת שלמד בתיכון בביאליסטוק המשיך לטפח את השקפותיו בדבר השוויון והצדק לכל אדם, ולחשוב על דרכים לכוון חברה צודקת שבה כל אדם יקבל יחס שווה.

כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה, הייתה אימו מודאגת מן המלחמה בעוד אביו רפאל הירש-עזרילביץ', שהיה חייט בעל עסק הלבשה נצר לחייטים ובעלי מתפרות, האמין שסכנת המלחמה תחלוף והימים הקשים העוברים עליהם לא יימשכו עוד זמן רב. האם אף הביעה את רצונה לעלות לארץ ישראל, וטענה ש"העם היהודי זקוק לארץ משלו כדי להיות בטוח מפני אדולף היטלר וצוררים אחרים שכמותו" (עמ' 24).

בחודש ספטמבר 1939 עם כיבוש עיר הולדתו, דוד עזריאלי עזב

את ביתו בפולין ונמלט לעבר פולין הכבושה בידי הסובייטים, והוא בן שבע-עשרה בלבד. מטרתו הייתה להתקדם מזרחה ולחצות את פולין, להדרים אל רומניה, ומשם למצוא דרך לארץ ישראל, אליה הוא הגיע רק בספטמבר 1942 לאחר שנים של נדודים, פליטות ותלאות. כל שנות נדודיו בתקופת המלחמה ובריחה מתמדת מאימת הנאצים הוא לא מצא מנוח לרגליו. הוא התגעגע לאימו ונזכר בה ובדעותיה המוצקות בדבר הצורך במדינה לעם היהודי, והגיע "לכלל מסקנה שאימי צדקה כנראה בדעותיה הציוניות, והעם היהודי אכן זקוק למדינה משלו כדי לחיות בה מתוך חירות" (עמ' 70).

בתקופת התנדבותו לשירות צבאי כחייל בצבא אנדרס, שנועד לעבור דרך עיראק לארץ ישראל, הוא התכוון "להשתמש בצבא כדי להגיע לארץ ישראל, סבל מגילויי אנטישמיות והרהר רבות על "חזון המולדת ליהודים, שבאותו הזמן כבר היה לכוח המניע השליט בהווייתו" (עמ' 78). בחודשי שירותו בצבא "התגבשה מחויבותי כלפי הציונות בין השאר בשל האנטישמיות ששררה בו" (עמ' 79), והתחזקה נחישותו להחזיק מעמד ולהגיע לארץ ישראל. תוכניתו הייתה לערוק מן הצבא ולהגיע לארץ ישראל, וכך עשה תוך סיכון חייו.

עלייתו של עזריאלי לארץ בספטמבר 1942, לאחר שנים של בריחה וחיים של פחד וחרדה, הייתה התגשמות כל חלומותיו. כך סיפר: "הינה עלה בידי להשיג את מטרתי, הריני כאן, ובהחלט זכאי אני לחוש שניצחתי את הנאצים. [...] החלום להגיע בשלום אל ארץ ישראל היה לי תמיד כמגדלור של תקווה. [...] הייתה לי אהבתי לישראל כמגדלור באפלה, והיא שהעניקה לי את הכוח ואת האומץ להמשיך במסע חיי, בייחוד בימים שבהם הרגשתי שמשאביי הפנימיים ריקים ומדולדלים" (עמ' 96). גם עיברות שמו מ-עזרילביץ' ל-עזריאלי הייתה עבורו מהלך סמלי של מעבר מארץ המולדת בגולה אל ארץ המולדת העברית.

בבואו ארצה התאקלם דוד בקיבוץ מעוז חיים ואף השתתף במלחמת העצמאות בקרב על לטרון. כך אמר: "השתתפותי במאבק להקמת המדינה משקפים את החלום שטיפחתי מאז ילדותי. משחזיתי בעיני בתקומת המולדת היהודית ידעתי בביטחון שמעתה לא יהיה על

יהודים לסבול עוד מן הרדיפה והנדודים חסרי המטרה שעברו עליי ועל מיליוני יהודים אחרים" (עמ' 130).

בספטמבר 1943 התקבל עזריאלי ללימודים בטכניון בחיפה, החל את לימודיו ובמקביל עבד בעבודות מזדמנות למחייתו. כל אותו זמן החלו להסתנן שמועות על שואת יהודי אירופה. באביב של שנת 1945 כאשר סיים את שנת הלימודים השנייה, כבר נודע היקפה של השואה והגיעו אליו הידיעות על משפחתו שנכחדה. בספטמבר 1949 בסיועה של הסוכנות היהודית נמצא לו תפקיד בתור מדריך נוער בקייפטאון, שקהילתה היהודית חיפשה מורה דובר עברית, ועזריאלי יצא לדרום אפריקה. כשעלה על המטוס גמר אומר לשוב לישראל "כשאוכל לתרום תרומה של ממש לארצי. בכל מסעותי נשאתי עימי את זכר ישראל ובכל מקום שגורלי הביאני אליו לא שכחתי אותה. נדרתי לתרום למדינת ישראל" (עמ' 131).

בשנת 1954 דוד השתקע בקנדה ובנה שם את משפחתו, ואף השלים את לימודיו. מקנדה שמר על קשר עם ישראל והביא לישראל "דברים רבים ומועילים שלמדתי בקנדה" (עמ' 132). ואכן, בתחילת שנות השמונים החליט דוד עזריאלי להביא לישראל את הידע שרכש בתחום הבנייה, התכנון והייזום, ופתח את עסקיו בישראל. בשנת 1985 פתח ברמת גן את קניון איילון – הקניון המקורה הראשון בישראל, מתוך תקווה שהדבר ימשוך קמעונאים וצרכנים שיעשירו את הכלכלה. בהמשך בשנת 1990 הקים את הקניון בבאר שבע, ובירושלים בנה בשנת 1993 את הקניון הגדול ביותר במזרח התיכון. בעקבות הקניונים שלו פשטו בארץ רעיונות חדשים בתחום השיווק, ההפצה, המימון והשירות ללקוח; בזכותו התחוללה מהפכה בהרגלי הצרכנות הישראלית.

מדוע, אם כן, בחר עזריאלי להפנות את משאביו לנגב ולהקים בו את הקניון הראשון? עזריאלי, כאמור, בחר לבנות בנגב כי הושפע עמוקות מחזונו של דוד בן-גוריון ושאף ליישמו בדרכו שלו כפי שהבטיח בעוזבו את הארץ "לתרום למדינת ישראל". בתו דנה עזריאלי, ממשיכת דרכו, סיפרה על החזון של אביה ועל פעילותה כיו"ר קבוצת עזריאלי למען

פיתוח הנגב, משימה שאביה החל בה בשנת 1990 והיא המשיכה בה בשנת 2020. דנה משתפת אותנו במסע חייה רב התחנות, מגלה מה היה המניע לכניסתה לתחום הדיור המוגן בכלל ולפאלאס להבים בפרט:

"נולדתי וגדלתי במונטריאול, קנדה, בבית ציוני מסורתי. אני הבת הצעירה מתוך ארבעה אחים להוריי - סטפני שתבדל"א ודוד ז"ל. הלכתי לבית ספר יהודי והייתי מוקפת בסיפורים על העם היהודי, על בני המשפחה שנספו בשואה ומי שהצליח לשרוד, וכמובן - על הקמת מדינת ישראל. מונטריאול יושבת במחוז קוויבק בקנדה, ובילדותי למדתי גם צרפתית. כילדה אהבתי מאוד לקרוא ספרים ולשחק בתיאטרון. לאחר סיום התיכון, הייתי בישראל משך כשנה, ולאחר מכן למדתי לימודי תואר ראשון ותואר שני בארה"ב. בתום הלימודים עבדתי בחברת נדל"ן בארה"ב, כתבתי ספר ביוגרפיה על המסע שעבר אבי כששרד את השואה - ואז החלטתי לעשות עלייה לישראל. עבדתי במשרד עו"ד בתל אביב ואז הצטרפתי לקבוצת עזריאלי. למדתי את הנדל"ן בישראל - התחומים המגוונים השונים - קניונים, משרדים. ראיתי את הדרך שבה החברה מתנהלת ואת ה-דנ"א שאבי הנחיל בה. במקביל, נפלה בחלקי הזכות לאורך כל השנים לעסוק גם בנושאים פילנתרופיים".

עם השנים החליטו דנה עזריאלי וקבוצת עזריאלי להיכנס לתחום הדיור המוגן עבור הגיל השלישי. לשאלה, מה הניע אותה לפנות לתחום זה, השיבה:

"חיפשנו מנועי צמיחה חדשים לקבוצת עזריאלי - בנוסף לקניונים ולמשרדים. הצמיחה בתוחלת החיים והיכולת של קבוצת עזריאלי להציע רמת שירות גבוהה ולתת מוצר חדשני, שהיה חסר בשוק הישראלי, הובילו למסקנה שיש מקום להקמתה של פעילות חדשה לטובת הקהילה ולטובת עזריאלי. כדרכה של קבוצת עזריאלי, אנו מאמינים בצמיחה אורגנית והתחלנו עם תכנון של בית מוגן עצמאי במודיעין, ולאורך הדרך רכשנו בית דיור מוגן פאלאס תל אביב, ומשם פאלאס צמחה עם בתי דיור מוגן מובילים נוספים".

כפועל יוצא מפעילותה של קבוצת עזריאלי בתחום הדיור המוגן במודיעין, בתל אביב וברעננה, זיהתה קבוצת עזריאלי חסר בתחום זה בנגב ופנתה להקמת דיור מוגן בלהבים שבנגב הצפוני. סיפורה דנה עזריאלי מדוע היא בחרה להשקיע בנגב, כפי שעשה אביה:

"קבוצת עזריאלי היא חברת נדל"ן מניב שעיקר עסקיה בישראל. אנו מאמינים בבניית הארץ כהמשך להגשמת הציונות. החזון של בן-גוריון לבנות בנגב, עמד בבסיס החזון של אבי להקים את הקניון הראשון בבאר שבע - קניון עזריאלי הנגב. הקמת פאלאס להבים היא המשך ישיר של הגשמת אותו חזון. הקמנו פרויקט ברמה גבוהה במיוחד, שמאפשר לציבור באזור הנגב ליהנות מבית דיור מוגן יפהפה עם מגוון שירותים ופעילויות. בימים אלו אנו שוקלים את המשך הרחבת הפרויקט לאור הביקוש הגבוה שהפרויקט זכה לו, וכהמשך לחזון של בניית הנגב!"

דנה עזריאלי

דרך ארוכה עברה קבוצת עזריאלי מיום שזכתה במכרז להקמת דיור מוגן בלהבים (2014) ועד שהצליחה לחזות בפתיחתו (2020). הקמת הדיור המוגן הייתה תוצאה של עבודה קשה של אנשים רבים שעמלו מספר שנים לתכננו ולהקימו. הספר עוקב אחר השתלשלות האירועים, החל מהעלאת הרעיון על הנייר ועד הפיכתו לעובדה קיימת - דיור מוגן בנגב!

פרויקט 'פאלאס דיור מוגן להבים' יצא לדרך, ולהלן סיפורו.
כך זה התחיל...

פרק שני

כך זה התחיל...

הרקע להקמת 'פאלאס דיור מוגן להבים' בנגב

היישוב להבים הוקם ביוזמת המדינה כיישוב קהילתי בשנת 1985 בצפון הנגב. כיום הוא אחד היישובים המבוקשים בדרום והמבוססים במדינה. הוא ממוקם בצומת דרכים מרכזי, בעל גישה נוחה לתחנת הרכבת המקומית ולמרכז התרבותי והמסחרי של באר שבע, במרחק 50 דקות נסיעה מתל אביב. תחנת הרכבת שנחנכה בשנת 2007 והסמיכות לצירי תחבורה מרכזיים מגדילים את מידת האטרקטיביות של היישוב. ברבות השנים היישוב הצליח למשוך אליו אוכלוסייה חזקה מהדרום ואף ממרכז הארץ. המרקם הקיים ביישוב של יחידות דיור צמודות קרקע מוקפות גינות נוי מטופחות, משווה ליישוב צביון כפרי.

הרעיון להקים דיור מוגן בשטח היישוב הועלה בשנת 2003 על ידי אלי לוי, ראש המועצה בשנים 2000-2018 ומראשוני המתיישבים ביישוב. לוי הגה ויזם את הרעיון והביאו להחלטת מועצת להבים כבר בשנת כהונתו הראשונה. מה היה המניע? עם כניסתו לתפקיד העמיד לוי לפתחו שלוש משימות נכבדות: הקמת מכון טיהור שפכים (בוצע

באפריל 2003), הקמת תחנת רכבת (בוצע ביוני 2007) והרחבת היישוב. כך סיפר: "יישוב לא יכול לקפוא על שמריו! להבים לא יכולה להישאר יישוב קטן מאחור ולקבל סיוע כלכלי מהמדינה. יש להרחיב את היישוב ולהקים שכונות חדשות, כך גם נשמור על היישוב מפני גזירת איחוד יישובים הצפויה באזור. אז עלה לי בראש הנושא של הדיור המוגן. ולמה? רבים מתושבי להבים הגיעו לנגב מרחבי הארץ בעקבות מקומות העבודה: בבית חולים סורוקה, באוניברסיטת בן-גוריון בנגב ובמפעלים השונים בנגב, והשאירו מאחוריהם הורים. הם תכננו לבנות בית עם יחידת דיור ולהביא את הוריהם בבוא הזמן, כדי שיגורו עימם. ואז עלה לי הרעיון להקים דיור מוגן ביישוב". לוי הביא את הרעיון לישיבת המועצה ובמקביל בדק את ההיתכנות עם מינהל מקרקעי ישראל ועם מבני תעשייה, שמהווים את מינהלת התכנון והביצוע של להבים, וקיבל את אישורם.

לשם כך הוקצתה משבצת קרקע ב'שכונת המרכז' בכניסה ליישוב מול מרכז הקניות, במחשבה הגיונית, שדיירי הדיור המוגן המבוגרים יוכלו לערוך את קניותיהם בכוחות עצמם קרוב לביתם ולא יצטרכו לשרר רגליהם לבאר שבע. מינהל מקרקעי ישראל יצא במכרז, וכך פורסם בעיתונות:

"מינהל מקרקעי ישראל וחברת מבני תעשייה הוציאו מכרז להקמת פרויקט של דיור מוגן ביישוב הווילות להבים, צפונית לבאר שבע. [...] מדובר במכרז להחכרת מגרש המיועד לדיור מוגן לקשישים. במסגרת הפרויקט ייבנו 350 יחידות דיור ברמות בנייה שונות. על פי תנאי המכרז, המינהל לא יתנגד לשינוי התוכנית, זאת במידה שהזוכה במכרז יבקש לשנות את התוכנית ולבנות חלק מיחידות הדיור למכירה באופן חופשי, או להפוך חלק מהמגרש לבנייה של בנה ביתך" (גלובס, 11.7.2004).

קבלן אחד בלבד נענה למכרז וזכה, אך לאחר שבדק את ההיתכנות הכלכלית של הפרויקט, נוכח שההשקעה לא תניב רווחים כי לא יהיה ביקוש, ולכן נסוג מהעניין. המינהל פרסם עוד שלושה מכרזים, אך גם

הם נותרו ללא מתמודדים. בלית ברירה התוכנית להקמת דיור מוגן ביישוב ירדה מסדר היום, והמגרש בכניסה ליישוב שהוקצה לבניית הדיור המוגן, שינה את ייעודו ושוק לבנייה של 'בנה ביתך' במכירה חופשית. לוי לא גנז את התוכנית, הוא התמקד בינתיים בפרויקטים אחרים כמו הרחבת מערכת החינוך, קידום התוכנית להקמת תחנת הרכבת וחיכה שיבשילו התנאים להוציא לפועל את תוכניתו להקים דיור מוגן.

שעת הכושר הגיעה כעבור עשור, בשנת 2014, כאשר המועצה החלה בשיווק שכונת שרונית. אלי לוי החל לבדוק את ההיתכנות להקמת דיור מוגן במסגרת שכונה זו, והתחייב לשמור בה משבצת קרקע עבור הדיור המוגן. כאשר הסקר הראה על מגמה חיובית, יצא מינהל מקרקעי ישראל במכרז. הפעם קבוצת עזריאלי ניגשה למכרז וזכתה. להלן פרסום הבשורה בעיתונות:

"קבוצת עזריאלי מחזקת את תחום הפעילות החדש שנכנסה אליו רק לאחרונה - דיור מוגן. הקבוצה זכתה במכרז של רשות מקרקעי ישראל להקמת בית דיור מוגן ביישוב להבים שבדרום הארץ. יהיה זה פרויקט הדיור המוגן השני שתקדם החברה לאחר שבפברואר השנה [2014] רכשה קרקע להקמת פרויקט דיור מוגן נוסף במודיעין-מכבים-רעות" (גלובס, 2.12.2014).

עם זכייתה במכרז הודיעה קבוצת עזריאלי כי היא מתעתדת לבנות בית דיור מוגן בשטח כולל של כ-50 אלף מ"ר שיכלול 350 יחידות דיור שישמשו את תושבי באר שבע ודרום הארץ, במיוחד על רקע הגידול הצפוי בשנים הקרובות באוכלוסיה באזור. בפרויקט יוקמו גם מחלקה סיעודית עם השגחה רפואית מלאה ושטחי מסחר. מנכ"ל הקבוצה דאז, יובל ברונשטיין, הודיע כי "בכוונת הקבוצה להפוך לשחקן מוביל בתחום הדיור המוגן באמצעות ייזום, הקמה וניהול של פרויקטים חדשים באזורי ביקוש בפריסה ארצית. תחום הדיור המוגן יהווה עבור קבוצת עזריאלי מנוע צמיחה נוסף לפעילותה המתמקדת בנדל"ן מניב. הקרקע בלהבים מהווה הזדמנות מצוינת למימוש

פוטנציאל הצמיחה של הקבוצה בתחום זה באזור באר שבע ודרום הארץ" (גלובס, 2.12.2014).

אלי לוי, ראש מועצת להבים, בישר לתושבי להבים כי קבוצת עזריאלי זכתה במכרז לתכנון והקמה של דיור מוגן ביישובם. הוא בירך: "מפגישות שקיימנו עם היזם, עולה שברצונם להקים פרויקט לתפארת שיהיה ייחודי לנגב, לאקלים ולאוכלוסייה. אשרינו שהגענו לזמן הזה" (דף מידע להבים, מרץ 2015).

ב-16 בפברואר 2016 הגיעו אל להבים צוות התכנון והנציגים מטעם קבוצת עזריאלי ובראשם יורם בן פורת, מנהל תחום הדיור המוגן בקבוצת עזריאלי דאז, והציגו את הפרויקט לפני הוועדה המקומית לתכנון ובנייה של להבים, שיש לה סמכויות מחוזיות כוללניות. הם הסבירו כי "הפרויקט הוא כפר גמלאים, חלופת מגורים לגמלאים מתוך רצון לחיים פעילים, בפירוש לא כמוסד בית אבות". בהתאם לתוכנית הבינוי המאושרת בתב"ע, התחייבה קבוצת עזריאלי לבנות 'דיור מיוחד' בשכונת שרונית, הכולל 350 יחידות דיור איכותיות וגדולות, וחזית מסחרית בפריסה של 12 מבנים עם גג שטוח.

הוועדה המקומית לתכנון ובנייה בחנה את התוכנית והעלתה חשש שהפרויקט אינו מתאים לאופי היישוב. השאלות הטכניות והסוגיות המהותיות שהעלתה הוועדה לדיון, ושחלקן הועלו גם על ידי תושבי להבים שרבים מהם התנגדו להקמת הפרויקט, היו בעיקר אלה:

- הגובה של הפרויקט שובר את הצביון הכפרי של היישוב; ביישוב אין בניינים גבוהי קומה, רק בתי מגורים צמודי קרקע, ולכן הבניין שתקים קבוצת עזריאלי בן חמש הקומות יהיה 'מנותק מהשפה של היישוב', הצביון של היישוב לא יישמר, ולכן המסקנה המתבקשת היא שהקמת דיור מוגן בן חמש קומות לא מתאים ליישוב.
- האם התשתיות של היישוב יכולות להכיל את הפרויקט הזה?
- האם יהיו מספיק מקומות חנייה? האם אפשר להוריד קומה?
- טענות קשות במיוחד הושמעו מפי התושבים שגרים ברחובות הסמוכים למתחם. הם התנגדו נמרצות בטענה שהמתחם ייפך לאתר בנייה למשך כמה שנים, יפגום באיכות החיים שלהם, יגרום ללכלוך, רעש, המולה, אבק, הבניין הגבוה 'יסתום את האוויר', 'יסתיר את הנוף'. זאת ועוד, הבניין הגבוה על 400 דייריו (ואולי יותר) ישנה את אופי השכונה ובכך ינפץ את החלום שלהם לגור בבית צמוד קרקע עם גינה, שהם השקיעו בו את מיטב כספם. הרי לא לשם כך הם הגיעו ליישוב כפרי בנגב!?

בסיכומה של הישיבה ולאחר ששמעו את צוות התכנון ואת הנציגים מטעם חברת עזריאלי, חברי הוועדה החליטו כי הם יבחנו את התוכנית פעם נוספת ויתיעצו עם הגורמים המקצועיים במחלקת ההנדסה לצורך קבלת החלטה סופית בישיבה הבאה. למרות שלא הגיעו עדיין להכרעה, ראש המועצה, אלי לוי, טען ש"צריך לצאת כבר עם הפרויקט", ואפילו בירך את נציגי עזריאלי: "אנחנו כתושבי היישוב שמחים שאתם זכיתם בפרויקט".

ב-1 במרץ 2016 התכנסה הוועדה המקומית לדיון שני בנושא "הבינוי המבוקש על ידי היזם קבוצת עזריאלי". בישיבה זו חברי הוועדה קיבלו מענה לשאלותיהם והם מנו את היתרונות בהקמת הפרויקט:

- יתרונות כלכליים - הודגשו התרומה ונחיצות הפרויקט ליישוב, כי "מדובר במתחם עצמאי המתוחזק על ידי חברה רצינית, שיכניס ארנונה משמעותית ליישוב".
- יתרונות חברתיים - הפרויקט ייתן מענה לאוכלוסייה המתבגרת - "יש הרבה מאוד תושבים מבוגרים בלהבים שלא רוצים לעזוב את היישוב והפרויקט הזה יפתור את בעייתם, ויותר מזה, הם יביאו את הילדים".
- הבינוי לא ישנה את צביון היישוב, כי כל מי שיגיע לשכונה החדשה, שכונת שרונית, יכנס לתוך מציאות שהוא ידע עליה מלכתחילה, כך שלא יוכל לטעון לשינוי צביון.
- הפרויקט לא מגדיל את הצורך במוסדות חינוך כדוגמת גנים או בתי ספר.
- מבחינת תשתיות: אין בעיה של תשתיות כי זאת שכונה חדשה ש"מתוכננת לשאת הרבה יותר ממה שיביא הדיור המוגן".
- הדיור המוגן יהווה עוגן שיעזור בקידום המרכז המסחרי החדש שבשכונה.
- אי-אפשר להנמיך את הבניין על ידי הורדת קומה, כי המשמעות בהורדת קומה היא ביטול של 56 דירות שלא בטוח שניתן יהיה להכניסן במקום אחר במגרש, שהצפיפות בו כבר ממילא גדולה. מהבחינה הזאת תיפגע הכדאיות הכלכלית של הפרויקט.

לסיכום הישיבה נקבע לערוך סיור באתר ולבחון את הבינוי עם הגורמים המקצועיים במחלקת ההנדסה. לאחר הסיור ניתנה ההסכמה

והפרויקט יצא לדרך. על פי התוכנית קבוצת עזריאלי החלה בבניית כל ה-350 יחידות דיור ברמת מעטפת, מהן 204 יחידות הדיור הראשונות (שלב א') הסתיימה בנייתן ברמת הגֶמֶר בשנת 2019. קבוצת עזריאלי נערכה להתחלת השיווק.

בנובמבר 2018, כשהבנייה עדיין הייתה בעיצומה, התבשרו תושבי הדרום כי נפתחה דירה לדוגמה. העיתון המקומי 'שבע' הודיע כי "נפתחה דירה לדוגמה בפרויקט הדיור המוגן הראשון בדרום, שתאפשר להתרשם מרמת המגורים הייחודית לקבוצת עזריאלי. בכך מתעתדת קבוצת עזריאלי לתת מענה מיטבי לחתך אוכלוסייה רחב שסובל מהיעדר בתי דיור מוגן באזור הדרום". יורם בן פורת, מנהל תחום הדיור המוגן בקבוצת עזריאלי דאז, הצהיר כי "הבית בלהבים אשר נמצא בשלבי בנייה מתקדמים הוא בשורה לתושבי האזור. [...] כעת גם המשפחות המתגוררות בדרום יכולות להבטיח ליקיריהן איכות חיים גבוהה קרוב לבית" ('שבע', 11.11.2018).

פאלאס להבים בשלבי בנייה, 2019

בינתיים השמועה עשתה לה כנפיים ומתעניינים פוטנציאליים החלו להגיע ולהתרשם מהדירה לדוגמה. קבוצת עזריאלי ניצלה את

המומנטום, לא ישבה בחיבוק ידיים ומחלקת השיווק נכנסה לפעולה ויישמה 'תוכנית חוויות'. התוכנית כללה מגוון של פעולות תרבות וחברה עבור הדיירים העתידיים שנרשמו לפרויקט עוד טרם כניסתם לדירות החדשות. התוכנית באה לידי ביטוי בפעילויות כגון הרצאות, מופעים מעולם הזמר העברי, פעילויות ספורט, מפגשי למידה בנושאים חווייתיים, נסיעה להצגות ועוד.

מיקום הבוטקה של השומר בכניסה

סלילת הכביש

כאשר הפרויקט עמד לפני סיום הבנייה, וממש קרוב לפתיחה, קרה הבלתי צפוי בארץ ובעולם וטרף את הקלפים בכל מובן. במרץ 2020 ארגון הבריאות העולמי הכריז על התפרצות עולמית של מגפת הקורונה והתעורר חשש כבד שכל התוכניות יירדו לטמיון, במיוחד לאחר שהממשלה הטילה תקנות שעת חירום למאבק בנגיף הקורונה והכריזה על ביטול כל תוכניות תרבות הפנאי, לימודים במוסדות חינוך ואיסור שהייה של יותר מעשרה אנשים באותו מרחב, על אחת כמה וכמה אנשים בגיל השלישי. ב-16 במרץ הודיעה הממשלה כי המגזר הציבורי יועבר למתכונת חירום וב-17 במרץ פורסמו הנחיות חדשות שבמסגרתן אין לצאת מהבית למעט במצבים המחייבים זאת. בשבוע של פסח וליל הסדר שחל ב-8 באפריל, הוכרז על סגר נרחב ועם

ישראל שנכנס לסגר, חויב בצו על עטיית מסכה בכל יציאה למרחב הציבורי. המצב הלך והידרדר.

מה עושים? דבר ראשון, נדחתה הפתיחה. נוצרה אי-ודאות ועלו שאלות קריטיות: האם באמת זה הזמן המתאים לפתוח דיור מוגן שמטבע הדברים מתבסס על חברת אנשים מבוגרים, שהם - יותר מאחרים באוכלוסייה, חייבים בבידוד חברתי ובזהירות מרבית? כיצד יתנהלו הדיירים בסגר? מה יהיה במקרה של הדבקה במחלה? ההתלבטות הייתה אמיתית, ובסיכומן של התחבטויות וחששות ודחיות, החליטו רשת פאלאס וקבוצת עזריאלי, בניגוד לכל היגיון, פותחים בחודש מאי! משנתקבלה ההחלטה, וכדי לסיים את ההליכים, הוגשה בקשה למועצת להבים לקבל אישור איכלוס (טופס 4) על 204 יחידות הדיור שבנייתן הסתיימה. שאר יחידות הדיור שבנייתן הושלמה ברמת המעטפת (כלומר: בנויות אך לא ראויות עדיין למגורים על פי ההגדרה), לא קיבלו עדיין אישור לאיכלוס.

וכך הדיור המוגן פתח את שעריו ב-6 במאי 2020 ובניגוד לכל התחזיות, החששות, הלבטים ואי-הוודאות, הביקוש היה מעל המצופה, ומה שהכי הפתיע, שהקורונה היא שגרמה לכך! בתקופת משבר הקורונה והסגרים, אנשים מבוגרים וקשישים חוו בדידות קשה ומצוקתם החמירה, והדיור המוגן איפשר להם לחיות בחברה, תוך שמירת כללי הזהירות מפני המחלה - שמירה על ריחוק חברתי, הקפדה על עטיית מסכות וקבלת החיסונים. בשל הביקוש המפתיע, הוחש גם תהליך בניית מתחם המגורים השני (שלב ב') ופתיחתו בדצמבר 2022 הוקדמה בשלוש שנים מהמתוכנן.

עם הפתיחה, בירכה דנה עזריאלי, יו"ר קבוצת עזריאלי, בהתייחסה לחשיבות הקמת מגורים לבני הגיל השלישי בכלל ובתקופת משבר הקורונה בפרט: "בתקופה זו הולך ומתחדד הצורך ביצירת חוויית מגורים ייחודית לאוכלוסיית הגיל השלישי, תוך שימת דגש מרבי על ביטחון ובריאות, לצד קהילתיות ותוכן ברמה הגבוהה ביותר. הצמיחה בגודל אוכלוסיית הגיל השלישי בישראל בשנים האחרונות אל מול

המחסור בבתי דיור מוגן איכותיים וראויים בפריסה ארצית, ובמיוחד באזור הדרום, מייצרת פוטנציאל גדול עבור הקבוצה. בית הדיור המוגן פאלאס להבים ייתן מענה מצוין ואלטרנטיבה חדשה, מתקדמת ויחידה מסוגה לתושבי האזור" (באר שבע נט, 17.5.2020).

פאלאס מוכן לאיכלוס, מאי 2020

'פאלאס דיור מוגן להבים' נפתח בשעה טובה, אך קשיים של התחלה ליוו את התנהלותו בשנה הראשונה. המנכ"ל טל עמית סיפר על התמנותו לתפקיד, על האתגרים שעמדו לפתחו ועל קשיי בראשית שהיה עליו להתמודד עימם.

פרק שלישי

קשיי בראשית

זיכרונות המנכ"ל טל עמית

טל עמית, עו"ד במקצועו, בוגר מינהל עסקים ובעל השכלה רחבה בתחום ניהול בתי אבות, מונה לתפקיד המנכ"ל לאחר שעבד שנים רבות בקניוני קבוצת עזריאלי. הוא גדל וגר ברמת השרון, נשוי ליסמין ואב לשלושה, בת ושני בנים. כבר מגיל 15 טל עזר להוריו שניהלו בית תומך לאנשים מבוגרים במטרה להשאירם לחיות בקהילה. כך סיפר: "עבדתי עם אנשים מבוגרים, וידעתי שיום אחד עוד אחזור לעבוד עם מבוגרים". טל היה פעיל בתנועת הצופים ברמת השרון, הקים שבט צופים חדש ושימש ראש השבט. לאחר קריירה ארוכה בתחומים שונים, הוא קיבל עליו לנהל את פאלאס להבים.

טל עמית, מנכ"ל פאלאס להבים בשנים 2020-2024

מספר טל:

הגעתי לתחום הגרונטולוגיה (חקר ההזדקנות) דרך משפחתי שהייתה בעלים של מקום קטן ואינטימי לגיל השלישי ברמת השרון. אני עובד בקבוצת עזריאלי 16 שנים. בשנים הראשונות עסקתי בתחום הקניונים, ניהלתי את הקניונים של עזריאלי במודיעין, בחולון ובהוד השרון, וכן הייתי מעורב בהקמת אתר 'עזריאלי. קום'. אל תחום הגיל השלישי אני מאוד מחובר ולפני כניסתי לניהול פאלאס להבים השלמתי לימודי תעודה בתחום הזיקנה. היום אני לומד גרונטולוגיה לתואר שני במכללה האקדמית עמק יזרעאל. את התואר הראשון עשיתי בעריכת דין ובמינהל עסקים, ותואר שני נוסף עשיתי במינהל עסקים במלבורן שבאוסטרליה.

טל מדגיש כי נענה לאתגר למרות המרחק מביתו, כי הפרויקט חשוב לו, הוא חלוצי וציוני ובעל פוטנציאל עצום, ולכן נרתם בכל מאודו ומרצו לנהלו ולטפחו. לנגד עיניו עמד החזון של רשת פאלאס: "להעניק בית חם, המותאם בצורה אופטימלית ומתקדמת לצורכי דיירינו, ולפתח חוויית חיים בטוחה, פעילה ומשמעותית בסביבה קהילתית מכבדת ותומכת". בהתאם לכך, הוא תיכנן ליצור קהילה חזקה, פעילה ותומכת, תוך כיבוד המרחב הפרטי של כל דיירת ודייר. לתפיסתו, אדם בגיל השלישי נמצא בתחילת דרכו ויש לו עוד הרבה מה לתרום לקהילה, לחברה ולעצמו. כל אדם הוא עולם ומלואו ולכן יש להתאים את כל השירותים, פעילויות הספורט והתרבות לצרכיו.

כיום, כארבע שנים לאחר התמנותו לתפקיד, טל מעלה זיכרונות מימי פאלאס הראשונים ומספר על החזון של רשת פאלאס, על קהילת הדיירים המגובשת שהוקמה בלהבים, ועל התוכניות לעתיד:

"גויסתי לרשת פאלאס כדי להקים כפר גמלאים ביישוב להבים. הגעתי בינואר 2020, בתקופת החורף, כאשר הבית היה כבר בשלבי סיום, אך עדיין לא מוכן לאיכלוס. הצוות מנה ארבעה עובדים, המשרדים התנהלו בדירות לדוגמה וחלמנו על היום שבו ייפתח הבית ויגיעו דיירים. איש לא האמין שנצליח לפתוח את המקום תוך מספר חודשים, במיוחד בתקופת משבר הקורונה.

כדי להתחיל במימוש החזון של רשת פאלאס, כלומר להקים בית פעיל וייחודי עם מעורבות רבה של דייריו בחיי היום-יום, התחלתי בגיוס צוות עובדים; צוות מרשים, מיומן ומסור של עובדים ואנשי מקצוע, שרובם עובדים עימי עד היום, וכולם התגייסו לסייע בהקמת הבית לקהילת דיירינו.

במקביל הפעלנו את 'תוכנית החוויות' של פאלאס עבור הדיירים שכבר נרשמו. במפגשי עם הדיירים העתידיים הבנתי שהקהילה שאנו עומדים להקים, תהיה שונה ממה שמקובל בכפרי גמלאים אחרים במקומות שונים בארץ, כי הדיירים בנגב צנועים יותר ורגילים לחיים באווירה קהילתית. לכן בהתאם לחזון של רשת פאלאס, עודדתי את הקהילתיות באמצעות פעילות מסיבית בחוגים מגוונים, בהקמת ועדות שתורמות להתנהלות תקינה של הבית, וכמובן - באמצעות הטיולים והסיורים המגבשים את הקהילה.

בחודש מרץ 2020, לאחר התלבטויות רבות, ואף על פי שהקורונה הייתה כבר בעיצומה, הגיעה רשת פאלאס לידי החלטה, שיהיה אשר יהיה, הבית יפתח בחודש מאי 2020! עם קבלת ההחלטה נכנסנו לקצב מואץ של הכנות לפתיחה ולגיוס עובדים. תוך חודש הגענו ל-100 עובדים, שצריך היה להכיר, להכניס לעבודה ולשתף בחלום ובחזון שלנו.

ואכן, כך היה. ב-6 במאי 2020, 'פאלאס דיור מוגן להבים' פתח את שעריו בתמיכה ובגיבוי רשת פאלאס וקבוצת עזריאלי. ביום זה התייצבו ובאו הדיירים הראשונים, איתם חגגנו את פתיחת הבית: אסתר יונגר, דינה ושמחה יצחק, יהודית ודב אריאלי, רחל סקלי, שרה ומנשה סעד ודוד סלע.

הקורונה הציבה לפתחנו אתגרים רבים. כל התקופה המשכנו לקיים את תוכנית הפעילויות המגוונת שכללה גם טיולים וסיורים שתרמו להכרת הטבע המרהיב הסובב אותנו, ובעיקר - להכרת איש את רעהו. קיימנו כל זאת תוך הקפדה על ההנחיות וההגבלות שהוטלו על כל אזרחי המדינה בכלל ועלינו בפרט. דאגנו לכל הדרוש לשמירה

על בריאותם של הדיירים ועל איכות חייהם, כאשר גולת הכותרת הייתה חיסון כל הדיירים, סגל העובדים וכל מי שקיים קשר שוטף עם קהילתנו. כך תרמה הקורונה לגיבושה של הקהילה שרק החלה להיווצר ולהתפתח. הדיירים שנבצר מהם לפגוש את בני משפחתם ואת חבריהם, מצאו כאן חברויות מופלאות ואף נוצרו זוגות רומנטיים, ובהמשך גם חתונה אחת.

דיירי פאלאס הראשונים צופים בזריחה ממרומי המצדה, נובמבר 2020

במהלך השנים הראשונות פעלנו להעמיק את השירות הפרטני לדייר: הוספנו כוח אדם, קיימנו שיחות היכרות אישיות עם הדיירים על מנת לעמוד על הצרכים ועל הרצונות של כל אחד ואחת. עודדתי יוזמות של דיירים כמו הקמת הגינה הקהילתית, ייסוד עיתון הדיירים 'פאלאסטון' ופתיחת חנות 'היד השנייה'. ביקשתי מהדיירים לנהוג על פי תקנון הבית, להתחשב האחד בשני ולנהוג באחריות, לעטות מסיכות ולהגיע בזמן להרצאות ולפעילויות הספורט. במקביל הקמנו ועדות בתחום התרבות והחברה, כמו ועדת אירועים, קהילה, איכות חיים ועוד. יצאנו לטייל ברחבי הארץ; טיולים ארוכים של שלושה ימים וטיולים קצרים בני חצי יום ויום שלם, ואפילו נסענו לדובאי, למרוקו ולסלובניק. עשינו כל זאת מתוך אמונה שכך אפשר ליהנות ולהגיע לגיבוש ולהיכרות טובים יותר של הדיירים ושל הצוות, האחד את השני.

דיירי פאלאס רוקדים על גג עזריאלי בתל אביב, 13.1.2021

באוגוסט 2022 פתחנו את המחלקה הסייעודית, שהיא חלק מפאלאס, ואני מתייחס לכל מטופליה כאל דיירים שלנו. מעבר לטיפול השוטף והמסור שמוענק למטופלים, אני משתדל להעניק להם גם חוויה משמעותית וליצור עבורם את איכות החיים הטובה ביותר.

ועדת גינון בגינה הקהילתית, ט"ו בשבט תשפ"א

המנכ"ל טל עמית (שני מימין) וסלעית החרמוני-ברדה מנהלת התרבות (משמאל)

בדצמבר 2022 קבוצת עזריאלי פתחה את מתחם המגורים השני (שלב ב') של פאלאס. מצד אחד, היינו נרגשים מאוד לקבל ולהכיר את

הדיירים החדשים; ומנגד, דאגנו לוודא ששיגרת החיים ואיכות החיים של הדיירים הוותיקים לא תיפגם. זו גאווה עצומה לכולנו שפתיחת שלב ב' הוקדמה בשלוש שנים מהמתוכנן.

באוגוסט 2023 עברנו בזכות הדיירים שלנו את מכירת 300 הדירות בפרויקט פאלאס להבים. אני רואה בדיירים שגרירים ושותפים לדרך! מספר הדיירים הכללי מגיע לכמעט 450, ואנו ממשיכים לקלוט דיירים נוספים. הצוות ואני מקווים שהיקלטותם בקהילה שלנו תהיה מהירה ונעימה, ושייקחו חלק פעיל בפעילות הכללית.

בימי מלחמת 'חרבות ברזל' המשכנו בשגרה זהירה, נכונים לכל אתגר שהעתיד יעמיד בפנינו, ומגובשים כקהילה אחת. ביום השבעה באוקטובר הגעתי לפאלאס יחד עם צוות העובדים, כדי להשרות ביטחון ורגיעה ולהגיש סיוע לדיירים בארגון ובסידור הממ"דים ובכל הנדרש. עשינו את מלוא המאמצים לשמור על שלווה הדיירים ככל האפשר, ולעודדם להמשיך לקיים את תוכנית הפעילויות שלהם כסדרה מבלי שהשגרה תיפגע. היינו מתואמים באופן שוטף ומלא עם קב"ט להבים שאישר שהיישוב מאובטח. קבוצת עזריאלי התגייסה להגיש כל עזרה שנצטרך, ומנכ"ל הקבוצה, אייל חנקין, הגיע ללהבים מספר רב של פעמים כדי לוודא שהכול מתנהל כסדרו ואין צורך בעזרה כלשהי.

בימים הבאים, צוות פאלאס, הדיירות והדיירים נרתמו למאמץ המלחמתי, למתן עזרה וסיוע למען המדינה. יזמנו מספר פעולות התנדבות: אספנו מוצרי מזון וארזנו חבילות שנשלחו לחיילים בחזית, סיפקנו כ-1500 ארוחות לחיילים אשר גויסו בצו 8, שמחנו לארח אזרחים שפוננו מהעוטף ודאגנו לדיירים אשר לחלקם יש משפחות בעוטף ובסביבותיו, אף נסענו לאילת והבאנו מוצרים חיוניים למפוני קיבוץ נירים ששהו באותם ימים בעיר. הדיירות סרגו כמאתיים כובעים לחיילים ובובות-חיבוק לילדי נחל עוז, אפו עוגות ודברי מאפה לחיילים בחזית. אירוע מרגש במיוחד אירע כאשר פלוגת חיילים התארכה אצלנו ליום שלם טרם כניסתה לעזה. האירוח כלל לא רק ארוחות, מקלחות, וכל הנחוץ להתרעננותם, אלא אף מפגש מרגש עם הוריהם

ומשפחותיהם שהוזמנו אלינו לפגוש את בניהם החיילים. זאת ועוד, שלוש נשים מקיבוץ ניר עוז אשר שוחררו מהשבי בעזה והוחזרו הביתה, באו להתגורר בפאלאס והשתלבו בחיי הקהילה שלנו.

לא חשוב הגיל, העיקר הסיוע

דיירי הדיור המוגן "פאלאס להבים" נרתמים בתקופת המלחמה: הדיירות סרגו כובעי צמר, אפו עוגות לחיילים ויצרו בובות לילדים מנחל עוז

יעקב לוי

צילום: יח"צ פאלאס

אופות עוגות לחיילים

מהשבעה באוקטובר, תחילת מלחמת "חרבות ברזל", ההנהלה ודיירי בית הדיור המוגן "פאלאס להבים" מקבוצת עזריאלי עסקו בפעילות התנדבותית ענפה למען החיילים ותושבי הדרום. טל עמית, מנכ"ל "פאלאס להבים", מציין שבתקופה זו ההנהלה פעלה לשמור על שגרה שקטה תוך דאגה למצב הביטחון של הדיירים ולרווחתם של דיירי הבית. בין הפעילויות של התנדבות למען החיילים ותושבי הדרום: מועדון הסורגות שכולל כ-100 דיירות סרגו כובעי צמר שתולקו ליחידת צנחנים וליחידת חי"ל וזו הצלה.

קבוצה של דיירות אפו עוגות, עוגיות ודב"רי מאפה, שנארוזו בחבילות והועברו למרלוג בבית המייסדים בלהבים לחלוקה לחיילים. הנהלת הבית בשיתוף הדיירים אירגנו פלוגת תותחנים שהגיעו להתרעננות למספר שעות ולמפגש עם בני משפחתם שהוזמנו גם הם על ידי הנהלת הבית. עשרות דיירות יצרו בובות חיבוק שנתרמו לילדי "נחל עוז" שעברו טראומה קשה ב-7.10 ומתארחים כיום בקיבוץ כרמים. דיירים התנדבו לעבוד במוקד הטלפוני

של להבים שהוקם בפאלאס ועוד פעילויות רבות במסגרת המעורבות הקהילתית של דיירי הבית.

לצד הפעילויות האלה, המשיכה הנהלת הבית בתוכנית פעילויות התרבות וארגנה אירועים מיוחדים כמו ערב מרקים (אוכל מנחם), הפרשת חלה למען החטופים והחיילים, יצירת כלניות מחימר כדי להציב אותם בכיכרות של ערים להעלאת מצב הרוח בקהילה, ועוד.

אחת הדיירות ציינה: "אני גאה להיות חברה בקהילת פאלאס להבים כי הנהיגה פה גדולה מאוד, ואני מרגישה שאנחנו חלק מההירטמות של עם ישראל לניצחון על האויב האכזר. עם ישראל חי".

ידיעות הנגב, 24.11.2023

נחל התנינים, 4.3.2021

כיום (ספטמבר 2024), אני עומד ומביט בגאווה על הבית שבנינו ועל המטרות שהישגנו. אני חש שהצלחנו לממש את החזון של קבוצת עזריאלי ורשת פאלאס, בהתאם לחזונו של דוד עזריאלי, ואת התוכניות שלנו להקים קהילה מאושרת, מחזקת ומאוחדת בכפר הגמלאים - פאלאס להבים; קהילה גדולה חמה ותומכת עם אווירה שמחה ופעילות ענפה, הדוגלת במעורבות, עשייה והדדיות, דרך ארץ וכבוד לכל דיירת ודייר.

אני יכול לומר, שהחיים כאן בפאלאס הם חיים של מעורבות ועשייה. אני מקפיד על כך שהשירות הניתן לדיירים יהיה תמיד מעל ומעבר למצופה, יעמוד בהבטחות, יהיה אדיב, מסור ותמיד עם חיוך. כידוע, אני בא מדי בוקר מאזור המרכז, ולמרות הנסיעות הארוכות אני מגיע עם שמחה בלב. ליבי מתרחב כשאני נכנס בשערי פאלאס ורואה את

הדיירים שלווים ונינוחים. אני שמח לפגוש את כולם וכל אחד ואחת בנפרד, לשמוע את סיפורי החיים שלהם, ולהיווכח שכל אחד מצא לו את מקומו בקהילתנו ועושה את הדברים שהוא אוהב לעשות, בהנאה ובשמחה".

בסיום הריאיון, טל מברך את דיירי הבית על שבחרו לחיות בפאלאס להבים, ומתחייב להמשיך ולהעניק להם את איכות החיים המיטבית. הוא וצוות העובדים שואפים תמיד להשתפר כדי לעמוד בציפיות הדיירים, בתקווה להמשיך לצמוח, לגדול ולהתפתח, להעמיק את הקשר, את ההיכרות ואת ההקשבה, תוך מתן תשומת לב לייחודיות של כל אחד מהדיירים. טל מסיים בהבטחה: "הצוות של פאלאס, ואני בראשן, נעשה הכול כדי שההמשך יהיה טוב כתמיד, ואף יותר".

שתי פנים למנכ"ל

מברך במסיבת החתונה הראשונה,
5.1.2023

נרתם להכנת קפה לדיירים, יער קנדה,
13.1.2021

חבורת הזמר

יער להב

פארק יהושע בתל אביב

פרק רביעי

פאלאס להבים פותח את שעריו היום הראשון

פתיחתו של פאלאס להבים חלה כאמור בראשית מגפת הקורונה והוא התנהל בשנתיים הראשונות תחת שגרת המגפה: הדיירים התחסנו נגד המחלה, התנהלו במסכות, בריחוק חברתי ובצל הגעגועים לילדיהם, נכדיהם וניניהם. הקורונה לא עצרה ולא שינתה את תוכניות העבודה. כבר בחודש הפתיחה, עברו על הדיירים הראשונים ימים עמוסי פעילויות תרבות מרתקות ומעשירות, בחברת צוות מסור של עובדים ואנשי מקצוע בראשותו של המנכ"ל טל עמית. "המטרה שלי היא יצירת קהילה חזקה", טל הדגיש, "קהילה תומכת ומחזקת".

ביום הפתיחה, ב-6 במאי 2020, בשעה 08:00 בבוקר, נפתחו שערי הכפר והדיירת הראשונה אסתר יונגר, תושבת ערד, נכנסה בשעריו. את פניה קידמו טל עמית, מנכ"ל פאלאס, יוסי ניסן, ראש מועצת להבים דאז, וצוות העובדים. אסתר שהופתעה מקבלת הפנים החגיגית, סיפרה: "כולם באו לברך אותי ולהציג את עצמם, טל ומיטל, נאוה ודני. איך שנכנסתי עם המזוודה, ישר הייתה המולה, עטפו אותי

אסתר יונגר הדיירת הראשונה

במעטפת חמה. ליוו אותי למלונית, כי הדירה שלי עוד לא הייתה מוכנה. באותו יום הגיעו עוד דיירים ועם כל דייר שבא, השמחה גברה".

פתיחת כפר הגמלאים הייתה בהחלט אירוע רב משמעות ביישוב להבים לאחר ההתנגדויות וההפגנות נגד פתיחתו. יוסי ניסן, ראש המועצה דאז, שלח הודעה נרגשת לתושבים:

תושבים יקרים,

היום נרשמה היסטוריה בלהבים כאשר הגברת אסתר יונגר שהגיעה אלינו מערד, נכנסה כדיירת הראשונה לדיור המוגן פאלאס מקבוצת עזריאלי. הבוקר קידמתי את פניה יחד עם מנהל הדיור מר טל עמית.

על רקע התקופה המאתגרת עלינו לעשות הכול כדי לסייע למקום להצלחה, ולקיים שיתוף פעולה מלא בכל התחומים. הצלחתם היא הצלחתנו!

קבלת פנים לאסתר יונגר - הדיירת הראשונה

(מימין: אסתר יונגר, טל עמית - מנכ"ל פאלאס, יוסי ניסן - ראש המועצה דאז)

כ-400 ברכות החלו לזרום בתגובה להודעתו של יוסי ניסן. תקצר היריעה מלהציג את כולן, אך להלן אחדות מהן: "לאסתר ולכל הצוות המדהים בפאלאס להבים, בהצלחה!"; "מרגש, בהצלחה! ערד ולהבים - שילוב מנצח!"; "ברוכה הבאה ליישוב להבים היפה שלנו. בהצלחה!"; "בהצלחה רבה. המקום נראה מדהים וברמה גבוהה

ביותר!"; "התאקלמות קלה ומהירה והמון הצלחה לגב' אסתר! ברוכה הבאה ללהבים".

אסתר השיבה לכל המברכים: "המפגש החם עם יוסי ניסן היה חוויה מיוחדת. על התחלה כזאת לא חלמתי; קבלת פנים חגיגית ומלכותית בכניסתי לפאלאס להבים. הפגישה עם המנכ"ל טל עמית ועם יוסי ניסן ראש המועצה ועם כל צוות פאלאס - הייתה פשוט WOW!"

אסתר יונגר הגיעה מערד לפאלאס כדי ליהנות משנות הפנסיה שנכוננו לה, לאחר שנים רבות של עבודה, חלוציות, משברים, הצלחות ופעילות ציבורית מסיבית. אך לא אישה כאסתר תנוח על שמריה. גם כאן בקהילת פאלאס היא החלה בפעילות אינטנסיבית ונבחרה ליו"ר ועד הדיירים הראשון וליו"ר ועדת אירועים והשתתפה בתכנון ובעשייה. היא סייעה לדיירים חדשים להתאקלם במקום, ובהחלט רואה את פאלאס כביתה.

ביום הראשון הגיעו דיירים נוספים. היו אלה: דינה ושמחה יצחק מערד, יהודית ודב מערד, רחל סקלי מבאר שבע, שרה ומנשה סעד מאשדוד ודוד סלע מבאר שבע.

היום הראשון עבר בהתרגשות עצומה, הן מצד הדיירים שעזבו את ביתם, ארזו את כל רכושם והתמקמו בדיוור המוגן - מסגרת חדשה, שונה ומסקרנת, והן מצד צוות העובדים שעשה כל שלאל ידו להעניק להם את כל הדרוש ולהקל עליהם את המעבר הלא פשוט.

מי הם דיירי פאלאס שעזבו (מכרו / השכירו) את ביתם, את שכניהם, את עירם ואת אורח חייהם, עברו ללהבים ופתחו בפרק חיים חדש בדיוור המוגן? חששות כבדים ליוו את המעבר מחיים עצמאיים לחיים קהילתיים: האם יצליחו להסתגל לאורח החיים החדש? לתנאי הדיוור הפחות מרווחים? לשכנים החדשים? ובעיקר - האם יצליחו בגילם לרכוש חברים חדשים? שאלות כבדות משקל אלה ואחרות ליוו את כניסתם של הדיירים לפאלאס.

טיול כושר, פורה, 8.2.22

אבו-גוש, 22.2.24

הליכה ספורטיבית
בחוף ניצנים, 12.8.24

קבוצת עזריאלי הקימה בלהבים דיור מוגן על פי החזון שלה: "להעניק בית חם ולפתח חווית חיים בטוחה, פעילה ומשמעותית בסביבה קהילתית" לתושבי הנגב בני הגיל השלישי. אם נסתכל על התרשים שלפנינו (נכון ליולי 2024) נוכל לומר בבטחה, שקבוצת עזריאלי צלחה את משימתה, שכן 80% מתושבי הנגב, כולל אילת והערבה, מהווים את אוכלוסיית פאלאס. אומנם רוב הדיירים הם תושבי הנגב (80%), אך לא מעטים באו מאזור המרכז והצפון (20%), ואף לקריית שמונה ולרמת הגולן יש ייצוג הולם במקום. אפשר לסכם, שהיה זה בבחינת 'התקבצו ובאו לפאלאס מכל קצוות הארץ'.

ירושלים וסביבותיה	צפון	תל אביב - מרכז הארץ
ירושלים	קריית אתא	באר יעקב
מודיעין עילית	קריית מוצקין	אזור
מודיעין-מכבים-רעות	קריית שמונה	כפר סבא
מבשרת ציון	נתניה	תל אביב-יפו
	צורית	פתח תקווה
	נהריה	רמת גן
	חדרה	רעננה
	חיפה	הרצליה
	טבריה	חולון
	יפתח	ראשון לציון
	כרמיאל	רחובות
	בני יהודה	שוהם
		גני תקווה
		גדרה
		יבנה

כצפוי, רוב הדיירים הגיעו מבאר שבע (32%), אך באופן לא צפוי, ואולי גם מפתיע - 14% מתושבי להבים מתגוררים היום בדיור המוגן. הדבר תמוה במיוחד בשל ההתנגדות המסיבית שהביעו תושבי להבים להקמתו, בהם גם כמה מהתושבים שגרו ברחובות הסמוכים לפאלאס אשר היו הראשונים להתנגדות. יתירה מזאת, כיום רבים מתושבי להבים המבוגרים מתעניינים ומתכננים להשתקע בפאלאס.

הדיירים בחרו להעתיק את מקום מגוריהם לדיור המוגן בנגב מסיבות שונות: אלה ממרכז הארץ ומצפונה באו ברובם בעקבות ילדיהם שהתיישבו בנגב (נישואים, עבודה); אחרים באו בחפזם ביטחון בריאותי-רפואי; היו שהתאלמנו והרגישו בדידות, ילדיהם עזבו את הקו, הבית התרוקן, הם נותרו לבדם וחיפשו מסגרת שתבטיח להם ביטחון אישי ושקט נפשי, תמיכה אישית וחברתית, וחלילה שלא יפלו למעמסה על הילדים; רבים באו בעקבות חוויית הבדידות שחוו בתקופת הקורונה הארוכה ומלחמת 'חרבות ברזל'. בתקופת הבידוד והסגר הארוכות, כשבני המשפחה והחברים נאלצו לשמור על ריחוק ולא עלה בידם לסייע, הם סבלו מבדידות ולעיתים אף מחוסר אונים ומחוסר יכולת לבצע פעולות יומיומיות קלות, כמו יציאה לקניית מצרכים חיוניים, ביקור בקופת חולים וכו'. בפאלאס הם קיבלו מענה לכל צורכיהם. היו דיירים שבאו להתרשם בעקבות חבריהם או בני משפחה, ולאחר מספר ימים של שהייה במלוגית והשתתפות פעילה בפעילויות המתקיימות במקום, החליטו להירשם מתוך מחשבה והחלטה מושכלת לחיות את שנות הזיקנה בחברותא.

תהיה הסיבה אשר תהיה, מטרה משותפת אחת מאחדת את כל הדיירים והיא הרצון לחיות בחברותא, בסביבה מוגנת, ברמה מיטבית, בנחת ובשלווה, וליהנות מתקופת הזיקנה במסגרת בטוחה שתדאג להם ולכל צורכיהם בחיי היום-יום בכלל, ובשעת משבר (קורונה, מלחמה, מחלה) בפרט. סיכמה זאת בפשטות אחת הדיירות: "הדבר הכי חשוב הוא שאני לא לבד!"

מי הם הדיירים?

הנכנס בשערי פאלאס יכול להתרשם מן האווירה הנעימה והמשפחתית השוררת בין כתליו ומן המגוון האנושי של דייריו, מגוון חברתי-תרבותי-השכלתי. מעל 400 דיירות ודיירים שהגיעו כאמור מרחבי הארץ, אך ברובם אנשי ואוהבי הנגב; איש-איש וסיפורו, רקעו, מקצועו ודעותיו. ואכן, הרכב הדיירים מהווה בבואה נאמנה של קיבוץ גלויות: ארצות האסלאם, ארצות אירופה, ארצות אמריקה במיוחד דרום אמריקה, אוסטרליה וכמובן - ילידי הארץ. נדמה שאין מדינה על פני כדור הארץ שאין לה נציג בפאלאס, ושאין שפה שאינה נשמעת בפאלאס. אך בסיכומו של דבר, קהילת פאלאס שמנתה ביומה הראשון שמונה דיירים בלבד, הלכה וגדלה בהתמדה, ולאט לאט נוצרה קהילה מגובשת שמדברת ב'שפה אחידה', שחיה בשגרת חיים מיטיבה ושלווה, במסגרת קהילתית מכבדת ותומכת.

אפשר לומר, כי לקהילת פאלאס הגיעה אוכלוסיה חזקה, בעלת מצב כלכלי איתן; אוכלוסייה מעורבת, רבים בעלי השכלה גבוהה - בוגרי אוניברסיטה, טכניון, מכללה וסמינר, ובהם שכבה דקה של בעלי תארים אקדמיים מתקדמים (דוקטור ופרופסור), שהיו הראשונים להתנדבות, נשאו הרצאות בתחומם (וגם 'נידבו' את ילדיהם). רוב הדיירים הם גמלאי האקדמיה, צה"ל, משרד החינוך, משרד הבריאות וכל המפעלים בנגב (כי"ל, קמ"ג, חברת חשמל, ברום, רותם דשנים, ים המלח ועוד), מהם החזיקו במשרות ניהוליות או במשרות בכירות. אחוז קטן מכל הדיירים דתי, אחוז גבוה שומר מסורת, אך הרוב - חילוני. ונציין, כי מבין כלל הדיירים - 259 הן נשים ו-155 הם גברים (נכון ליולי 2024).

אירים כהן, מנכ"לית רשת פאלאס מקבוצת עזריאלי, הייתה בעברה מנהלת המכירות של פאלאס להבים, כך היא מספרת: "בתפקידי זה בפאלאס להבים, המגע האישי עם הדיירים העתידיים, היה הדוק.

הידיעה שאני תורמת לכך שהאנשים שהקימו את הארץ שלנו יחיו חיים מלאים ומאושרים בקהילה תומכת, ממלאת את ליבי שמחה אמיתית. אני נהנית לשמוע את סיפורי החיים של כל אחת ואחד מהם. מאוד מאתגר אותי כל פעם מחדש להקים פרויקט חדש. להתחיל מאפס, לבנות קהילה של מתעניינים, שחלקם הופכים להיות דיירים, ללוות אותם לאורך הדרך עד לפתיחת הבית וגם אחרי. זו תחושה נהדרת ומספקת. לפאלאס להבים הצטרפתי בשנת 2018 כשהמשרד היה במרכז המסחרי של להבים. למדתי להכיר את הדיירים העתידיים. התאהבתי בהם ובאזור. האווירה בדרום ממכרת; המדבר, האנשים עם נועם הליכות, אורך רוח. החיים בלהבים הם באיכות חיים גבוהה מאוד".

איריס כהן, מנכ"לית רשת פאלאס

כיצד גובשה ועוצבה קהילת פאלאס: קהילה יוזמת - פועלת - מתנדבת

כיצד קרה הדבר, שדיירים - השונים כל כך האחד מהשני אך בעלי מכנה משותף אחד שהוא השאיפה לחיות את שנות הגמלאות בנחת ובבטחה - התאחדו לקהילה אחת מגובשת ומאושרת?

את התהליך הוביל המנכ"ל טל עמית ולצידו סלעית החרמוני-ברדה, מנהלת תחום התרבות. כאשר טל נכנס לתפקידו עמדו לפתחו בעיות כבדות משקל, כשהעיקרית שבהן היא, כיצד לגבש את הקהילה ולעודד כל אחד מהדיירים להיות מעורב בעיצוב החיים הקהילתיים, שהרי מידת המעורבות החברתית של כל דייר היא שתקבע ותעצם את תחושת ה'ביחד', השייכות, המשמעות, האכפתיות והרצון להיות חלק מהכלל. כיצד לגרום לכל דייר לקבל על עצמו תפקיד ומשימה בקהילה, ולעשותו בכך לשותף פעיל בעיצוב דרכה?

בהתאם ליעדי רשת פאלאס, "להעניק בית חם לדיירים בסביבה קהילתית מכבדת ותומכת", פעל המנכ"ל "להקים בית פעיל וייחודי עם מעורבות רבה של דייריו בחיי היום-יום". הוא עיצב וביסס את חיי הקהילה על שיתוף חברתי, כשהדגש העיקרי בחיי היום-יום הוא על רווחת הדיירים, מעורבות ופעילות, יוזמות והתנדבות, היכרויות ומפגשים אישיים. ואכן, תוך תקופה קצרה, הדיירים נשאבו לפעילות קהילתית על כל סממניה במטרה ליצור חיים משותפים וטובים, תוך הקפדה על הערכים החשובים להם כקהילה, החל מבחירת ועד דיירים, כתיבת תעודת זהות ערכית של הקהילה (תקנון הקהילה), עבור לבחירת ועדות למיניהן ועד ליוזמות אישיות וקבוצתיות למען הקהילה.

פעולה ראשונה והכרחית ליצירת קהילה תומכת וחזקה הייתה בחירת ועד דיירים מבין הדיירים שהעמידו עצמם לבחירה. הוועד ייצג ומייצג את הקהילה בנאמנות ובמסירות בפני ההנהלה למען רווחת הדיירים כולם. חברי הוועד מכהנים שנתיים ובסיום הקדנציה נערכת אסיפת דיירים כללית, שבה הוועד מודיע רשמית על סיום תקופת כהונתו ומציג את המועמדים החדשים לוועד החדש. בדצמבר 2023 נבחר הוועד השלישי ונכנס במרץ לתקופת כהונתו.

פעולה שנייה הייתה הקמת ועדות מבין הדיירים המתנדבים למען התנהלות תקינה של הקהילה. ועדות בתחום החברה והתרבות נבחרו ב'בוקר קהילתי', כמו ועדת תרבות, ועדת אירועים, ועדת קהילה, ועדת גינון, ועדת ספרייה, ועדת מסורת/בית הכנסת, ועדה לאפיית חלות,

ועדת פאב. וכן נבחרו צוותים לתכנון החגים: שבועות, יום השואה, יום הזיכרון, טרום-פסח וט"ו בשבט. הצוות האיץ בדיירים לקחת חלק פעיל בקהילה ולהשתתף בפעילויות המעניינות אותם, אם בהצטרפות לוועדות השונות אם בייזום פרויקטים.

פעולה שלישית ליצירת קהילה חזקה ומכבדת הייתה כתיבת תקנון

הקהילה. ב'בוקר קהילתי', בנובמבר 2021, התכנסו הדיירים במטרה לקחת חלק בעיצוב ערכי הקהילה. הדיירים דנו בקבוצות עבודה בסוגיה 'איך נחיה בקהילה שיתופית טובה יותר, מכבדת ושומרת על כבוד הדדי בין הדיירים; קהילה שנורמות ההתנהגות שלה הן חלק מחייה'. 'בוקר קהילתי' נוסף נערך באוגוסט 2023 במטרה לכתוב את הקוד החברתי שיאפשר לקיים חיי חברה תקינים לרווחת כל הדיירים. בסיכומם של הדיונים נקבעו כללי התנהגות ליישום במרחב הציבורי על פיהם נכתבה 'תעודת זהות ערכית של כפר הגמלאים פאלאס להבים'. הדיירים התחייבו לאכוף את ששת הכללים ואת שלל סעיפיהם שנכתבו על ידם: כללי התנהגות; התנהגות בזמן פעילויות; שמירה על ניקיון וסדר במרחב הציבורי; שמירה על ציוד בחדרי הפעילויות;

הדיונים בקבוצות עבודה לכתיבת 'תעודת זהות ערכית של קהילת פאלאס להבים' (צילמה: אתי פרימן)

הקפדה על קוד לבוש בשטחים הציבוריים; כללים לבעלי הכלבים.

כפועל יוצא מהעבודה המשותפת ב'בוקר הקהילתי' ולאחר מכן ב'ערב הקהילתי', עלו וצצו יוזמות ורעיונות למיזמים, פרויקטים והתנדבות לטובת הקהילה (בתוך פאלאס ומחוץ לפאלאס) על ידי מספר רב של

דיירים. קצרה היריעה מלמנות את כולם, אך כדי לסבר את האוזן, הינה כמה מהם: דיירים התנדבו ללמד מגוון של חוגים בתחום התמחותם, דיירים התנדבו לסייע בגן הילדים ובבית הספר ביישוב להבים, ויש אף שהצטרפו לעמותות שונות (מחוץ לפאלאס) כמו 'המועצה לישראל יפה'. במהלכה של מלחמת 'חרבות ברזל' הדיירים נרתמו למאמץ המלחמתי ועסקו בפעילות התנדבותית למען החיילים ומפוני העוטף. 'הסורגות של פאלאס' סרגו כמאתיים כובעים שחולקו לחיילים; דיירות אפו עוגות ודברי מאפה וארזו מצרכי מזון שהועברו לחלוקה ללוחמים; דיירים התנדבו לעבוד במוקד הטלפוני העירוני ביישוב להבים; דיירים התנדבו למשמר השכונה לסוירים ברכב ביישוב להבים; הנהלת פאלאס בשיתוף הדיירים אירחו פלוגת תותחנים שהגיעה להתרעננות ולמפגש עם בני המשפחה.

העשייה ההתנדבותית-קהילתית הפכה לשם דבר בפאלאס; היא מאפיינת את קהילת הדיירים ומלווה את פעילותם היום-יומית החל מהשנה הראשונה. הדיירים הראשונים החלו ליזום ולהקים מיזמים מקוריים, שממשיכים כבר שנים לפעול בהצלחה מרובה, להתרחב ולהתפתח, והיו לחלק בלתי נפרד מקהילת פאלאס להבים. יתרה מזאת, אותם דיירים שהקימו אותם, ממשיכים לתפעל אותם גם היום, אליהם נוספו דיירים-מתנדבים מבין החדשים שהצטרפו לקהילה. להלן כמה מן המיזמים המקוריים הראשונים שיצאו לדרך בברכת הצוות המנהל ובסיועו.

גינה קהילתית הוקמה בנובמבר 2020 בחלקת אדמה שהוקצתה למטרה זו. ועדת גינון בעזרת דיירים מתנדבים שהשאירו מאחוריהם גינות פורחות והתגעגעו לעבודת האדמה, הכשירו את החלקה לשתילה, חפרו, עדרו ושתלו מבחר של צמחי תבלין. במהלך דצמבר החברים השקו בתורנות את הגינה ועקבו אחר הצמיחה. ביום שישי הראשון בינואר שנת 2021 חברי הוועדה גזמו ואגדו ענפי תבלין לזרים קטנים, יבול ראשון - "פרי גני הינה הבאתי", וחילקו לדיירים. מרק העוף שהוגש באותו ליל שבת ושבושל עם צמחי תבלין רעננים מהגינה, היה טעים מתמיד. בט"ו בשבט הראשון שנחגג בפאלאס,

בניצוחה של ועדת גינון, הוזמנו כל הדיירים לרענן את הגינה ולשתול צמחי תבלין חדשים. הגינה מתוחזקת מזה ארבע שנים על ידי ועדת גינון, השתילים מוחלפים מדי פעם בפעם, והדיירים רשאים לקטוף צמחי תבלין לבישול בביתם. בקפיטריה נהנים הדיירים מנענע רעננה המשביחה טעמו של כוס תה מהביל.

חנה גולדמן, יו"ר ועדת גינון, דצמבר 2020

ט"ו בשבט תשפ"א (ינואר 2021)

מיזמי סריגה לרווחת הקהילה מתנהלים בשני מועדוני סריגה

שהוקמו בפאלאס בשנת 2021 ומשתתפים בהם כ-60 דיירות. במסגרת פעילותם, בוצעו מספר רב של פרויקטים כמו שמיכות וכובעים לפגים במחלקת הפגים בבית החולים סורוקה; סוודרים לילדי נשים מוכות המתגוררות במעון בבאר שבע; בובות וכריות לילדים במחלקה האונקולוגית בסורוקה באמצעות עמותת 'רוח דרומית'; שקי שינה לתינוקות באמצעות עמותת 'אם וילד',

כובעים לחיילים, ועוד. בספטמבר 2021 נסעו נציגות אחדות ממועדון הסריגה לבית החולים סורוקה להעביר את 27 השמיכות שסרגו למחלקת הפגים. בטקס קצר ומרגש בירכו נציגות בית החולים את הדיירות והעניקו להן תעודת הוקרה.

אפיית חלות לשבת הוא פרי יוזמתה של דיירת אחת בלבד, ורד כהן, שגם מכינה את הבצק וגם אחראית לניהול חדר האפייה. עם השנים, וככל שהתרחב הבית ונוספו דיירים, הצטרפו אליה דיירות-מתנדבות לסייע בארגון ובסידור החדר. כ-50 דיירות ודיירים אופים מדי יום שישי חלות לשבת. החלות נאפות בתנור בחדר האוכל ובשעות הצוהריים אפשר כבר להסתחרר מריח החלות שמבשר כי השבת כבר בפתח. הפרויקט הפך למוסד בפאלאס ואי-אפשר לתאר את ימי שישי בלעדיו.

חלות לשבת

ורד כהן - פרויקט של אישה אחת

חנות 'מהדורה שנייה' שכל הכנסותיה הן קודש לעמותת 'עדן' שפועלת לתמיכה, ליווי והכוונה של נערות במצבי סיכון ומפעילה פרויקטים לקידום שוויון מגדרי. הדיירות היוזמות ארגנו את החנות בתוך דירת-גן והפכו אותה לחנות יפהפייה ומטופחת בעזרת צוות של דיירות-מתנדבות חרוצות, המסייעות במכירה, בסידור, בארגון ובשמירה על החזות היפה של החנות.

הבגדים החדשים (עדיין עם התוויות) נתרמים מחנויות במקומות שונים בארץ. כבר לאחר שנה של עבודה מסורה והכנסות נכבדות - מעל ומעבר למצופה - יכלו הדיירות-היוזמות לסכם שהמטרה הושגה והחנות מילאה את הציפיות והן מלאות סיפוק ושמחה על הנתינה, ההתנדבות וההצלחה.

'פאלאסטון' - עיתון הדיירים יצא לראשונה לאור בפברואר 2021 והוא מהווה חלון הראווה של קהילת פאלאס. שמו של העיתון נבחר במשאל דיירים שהציעו שם מתאים ומתוך המבחר של 20 השמות המוצעים, נבחר ברוב קולות השם 'פאלאסטון', שמורכב משתי המילים: פאלאס + עיתון. העיתון משקף את רוח הבית ואת פעילויותיו, פתוח לכל הדיירות והדיירים ומזמין לכתוב ולשתף בעשייה, ברשמים ובחוויות, לספר על אירועים מהעבר, סיפורים ושירים, מחשבות והגיגים, וגם ראיונות עם דיירים ועובדים, תשבצים וכתבי חידה.

העיתון תורם להעמקת ההיכרות של הדיירים בינם לבין עצמם, ובינם לבין צוות העובדים המסור. אחד הדיירים-הפעילים יצר קשר עם

'אנו – מוזיאון העם היהודי' (בית התפוצות) וסיפורי החיים של הדיירים מועברים לאתר המוזיאון לקריאה חופשית לכל דיכפין.

מפגשי שבת תרבות החלו בנובמבר 2021 בהם מתארחים מרצים

מרתקים, אנשים מופלאים שתרמו ותורמים לעשייה בנגב, אך לא רק! גם בעלי תפקידים בתחומי חיים שונים שמרצים בהתנדבות על נושאים בתחום התמחותם. המפגש מתקיים בשבת האחרונה של כל חודש בשעה 11:00 בבוקר. במהלך המפגש נערכת אתגחתא ובה ניתנת הזדמנות לכישרונות צעירים, מוזיקליים ואחרים, להופיע ולהנעים את הזמן.

בנוסף לכל מיזמי ההתנדבות, מגוון של אירועים תרמו ותורמים לגיבושה של הקהילה, ללכידות, לאחדות, להרגשת בית, לאווירה טובה של 'ביחד'. כל חגי ישראל שנחגגים במועדם, מוסיפים להרגשת הסולידריות, השמחה וההנאה. בשנתיים הראשונות בפאלאס

נחגגו החגים באווירה משפחתית מיוחדת, שכן הדיירים לא יכלו לחגוג עם בני משפחתם בשל הקורונה, מה שהעצים את ההתרגשות, את אוירת ה'ביחד' ואת הרצון לקחת חלק פעיל באירועים. בחג סוכות באוקטובר 2020 הוקמה הסוכה הראשונה על ידי דיירים ועובדים בצוותא, כשהדיירות נרתמו להכנת הקישוטים. התוצאה – סוכה 'אמיתית' בנויה סגודות לתפארת פאלאס; חג החנוכה נחגג בדצמבר 2021 כשבמהלכו נערכה הדלקת נרות חגיגית בקפיטריה בחנוכייה מרשימה שהכין אחד הדיירים והגישה כשי לפאלאס. הסופגניות החמות הגיעו היישר מהמטבח. זאת ועוד, בכל שמונת ימי החנוכה

נהנו הדיירים מתוכנית מוסיקלית מיוחדת - שמונה ימים של מוסיקת אור, וחבורת הזמר הפליאה בשירתה בטקס הדלקת הנר השמיני. חגי ישראל האחרים שנחגגו במועדם, הבליטו את המיוחד שבכל חג - תחפושת משותפת בפורים, ביכורים מפרי הגינה ומביכורי החוגים וכו', סדר פסח, סדר ט"ו בשבט ועוד.

עובדים ודיירים מקימים בצוותא את הסוכה הראשונה, 2020

קישוטים לסוכה

הדלקת נרות חנוכה, 2021
שרה ומנשה סעד

ביכורי החוגים, חג שבועות, 2024

אך לא רק חגי ישראל נחגגים בפאלאס, גם חתונות דיירים ראשונה נחגגה ברוב פאר והדר, אליה הוזמנו בנוסף לבני המשפחות, כל דיירי פאלאס. חתונתם המרגשת של אלמה גנני ויעקוב גל נערכה ב-5 בינואר 2023 וסחפה בשמחה ובריקודים את כל הדיירים. החתונה זכתה לכתבות אוהדות בעיתונות המקומית וברשתות החברתיות, והזוג אף הוזמן לתוכנית הבוקר בטלוויזיה הישראלית. זוגות רומנטיים נוספים נוצרו בפאלאס במהלך ארבע השנים. מעניין האם נזכה לחתונה שנייה?! ימים יגידו...

ידעות הנגב, 13.1.2023

אלמה ויעקוב גל בחתונתם

אירוע מיוחד וחשוב נערך במאי 2021 במלאת שנה לעליית פאלאס להבים על הקרקע, במרכזו נערך טקס מרשים שבו השתתפו כל 140 הדיירים דאז. כל דייר וכל עובד חתמו על אמנה שבה התחייבו מכוח הצטרפותם לקהילת פאלאס, לתרום לעיצוב אורח החיים בה, להביא לצמיחתה ולהעצים את דיירה. בנוסף, המנכ"ל העניק לכל דייר תעודת 'חברות בקהילת פאלאס'.

תעודת חבר בקהילת פאלאס

האמנה בחתימת דיירים ועובדים

לרגל האירוע, כתבה הדיירת דפנה אלוף-וייזל בעיתון הדיירים - פאלאסטון, על הקהילה הייחודית שצמחה בפאלאס: קהילה מלוכדת של דיירים ועובדים כאחד, קהילה שמחה ומרוצה שמנהלת את חייה באחוזה, בהבנה ובעניין.

לזינו לך פקידת, אנחנו בני שנה!

לזשים אג צלדינו בדרך מגונה.

אומדים, מגלביטים, מגחדישים, מגפליים, מביניים, מפנימים שכאן
בפאלאס ארבים,

אחד בשביל כולם - וכולם בשביל אחד!

כאדיירים וכל צווג הצלבים - כוואוואם כדבוקה אחת!

אנחנו כאן מגך הכרה וידיעה ברורה, כי באנו לשמור, לזנוג,
ולכוכו לצמנו, ל"צדיקים" כמאנו - יכולים לעלול זאג!

הינה חברה שנה, עם קשיים של הגחלה, עם חריגה וחריקת אי
נחת ואכזבה, אבל עם, אבדיר - כי הגלברנו לך זה "ההר",
לזינו לך דרך המלך...

אז מה נאחל לשנה הבאה?

שאכן, נלדו אנרחם, שנמשיר לשמור וליפנא, כי כאמור, באנו
אפישאר כאן לעד שנים רבות!

פאלאס ארבים רק בן שנה, וכבר מיטיב ללכת, ועם כזאג הגחלה,
ועם כאח "מנחלים", כמה כיף צפוי לנו במשך השנים.

הרבה ברכה לך, גינוק בן שנה! רק הגחלה וכבר אגה הפטחה
גדולה!

רוב גודאג אצווג הנפחד והמקסים! שגחזיקו מלמד אינו
כאנחנו לא קאים... א, לעד הרבה שנים, הרבה שנים!

קהילת פאלאס להבים החלה מקבוצה קטנה של דיירים אליה הצטרפו טיפין-טיפין עוד ועוד דיירים, הקימו כאן את ביתם והפכו עם הזמן לקהילה גדולה, מגובשת ויוזמת, המכירה בערך ההתנדבות ובחשיבותה, ורואה בהתנדבות דרך חיים. בדצמבר 2021, נחתמה אסיפת הדיירים בטקס הוקרה מרגש, שבו הוענקו למתנדבי פאלאס תעודות הערכה.

תעודת הוקרה לדיירים המתנדבים

קהילת פאלאס בפארק נחל אמציה, 2024

עין אפק, ינואר 2022

במשתלה בתלמי יוסף, 23.11.2022

פרק שישי

תרבות קהילת פאלאס

חברה, תרבות וספורט

פאלאס להבים פתח כאמור את שעריו בתקופת הקורונה. האתגרים הרבים שהציבה תקופה זו לא מנעו את פתיחתו ואת הפעילות המגוונת היום יומית. פעילויות חברה, תרבות וספורט תוססים ומהנים, אירועים חווייתיים, מופעי תרבות ואומנות מגוונים ומעשירים מאפיינים את התנהלותו מראשיתו. בהתאם ליעדי רשת פאלאס: "לפתח חוויית חיים בטוחה, פעילה ומשמעותית בסביבה קהילתית", הצוות המנהל עודד את הקהילתיות באמצעות השתתפות בחוגים מגוונים, וכמובן, באמצעות הטיולים והסיורים המגבשים את הקהילה; טיולים בנגב וברחבי הארץ, טיולים קצרים, טיולים בני שלושה ימים ואף טיולים לחו"ל (דובאי, מרוקו, סלוניקי). זאת מתוך מחשבה, שכך אפשר ליהנות ולהגיע לאחדות ולהיכרות טובים יותר של הדיירים ושל צוות העובדים, האחד את השני.

דיירי פאלאס במרוקו, 2023

שפע של פעילויות חברתיות-תרבותיות-מוסיקליות ומגוון של פעילויות ספורט לענפיו מתקיימים בפאלאס. הדיירים נהנים מתוכנית התרבות העשירה שנרקמת מדי חודש בחודשו על ידי סלעית החרמוני-ברדה, ומתוכנית הספורט המותאמת לזיקנה פעילה למען בריאות גופנית ונפשית, פרי עבודתה של אפרת אוחנה-גוטמן. תוכניות הפעילות המגוונות מאפשרות לכל דייר לבחור את המעניינות אותו על פי יכולותיו ונטיית ליבו.

תרבות הקהילה בפאלאס להבים מתבססת, אם כן, על שני מוקדים:

- האחד, חיי חברה ותרבות עשירים, פעילים ומלאי עניין בניהולה של סלעית החרמוני-ברדה
- השני, חיי ספורט מותאמים לזיקנה פעילה בניהולה של אפרת אוחנה-גוטמן

דיירי פאלאס בסלוניקי, 2024

חיי חברה ותרבות בניהולה של סלעית החרמוני-ברדה

סלעית החרמוני-ברדה עובדת בפאלאס להבים מראשיתו. תוכניות החברה והתרבות שהיא רוקמת למען הדיירים מנעימים את חייהם והופכים אותם לפעילים ומשמעותיים יותר. סלעית נולדה וגדלה במושב השיתופי 'נורדיה'. שורשיה נטועים עמוק בהתיישבות העובדת; סבה וסבתה מצד אביה היו ממקימי 'כפר ויתקין', סבה וסבתה מצד אימה - ממקימי 'נורדיה'. והיא - סלעית - ממשיכה את החזון המשפחתי החלוצי בהיותה ממקימי 'גבעות בר' בנגב. בצבא היא שירתה ביחידת מורות-חיילות ב'שדרות' וחוותה תרבות אחרת, עולם שונה מזה שהכירה. עם השחרור מצה"ל היא סיימה לימודי ארץ

סלעית החרמוני-ברדה

ישראל והיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת חיפה. סלעית הגיעה לדרום לפני 25 שנה בעקבות האהבה; היא נשואה לירון ואם לשלושה ילדים. בבואה לבאר שבע עבדה ב'עלם' והתמחתה בעבודה עם נוער בגיל ההתבגרות. לאחר 12 שנה סלעית החליטה לשנות כיוון ולנסות תחום אחר ופנתה להתמחות בגיל השלישי, וכך הגיעה לפאלאס להבים. סלעית שוטחת את ה'אני מאמין' שלה:

תחום האחריות שלי הוא התרבות על כל ענפיה, באמצעותה אנו שואפים לבנות את קהילת פאלאס להבים. החשוב בעיניי הוא ליצור את המשותף בין הדיירים, לבנות גשר וקשר ביניהם, ולתת מענה לכל חברי הקהילה. לכל אדם בקהילה יש את הייחוד שלו, כל אחד הוא חלק חשוב בפאזל שנקרא קהילת פאלאס. באמצעות כלי התרבות נוציא מן הכוח אל הפועל את המיוחד שבכל אחד ואת הכישורים המאפיינים אותו. כל אחד יבוא על סיפוקו וכך ניצור קהילה מרוצה, מתפקדת, מאושרת.

כדי ליצור חיי שגרה קהילתיים פעילים ומעניינים, סלעית מתכננת מדי חודש את לוח אירועי החודש שכולל חוגים, סדנאות, טיולים, מסיבות, הרצאות, מופעי תרבות, מוסיקה ואומנות. הלוח עתיר פעילויות ועשייה רחבה ויצירתית המתפרסות לאורך כל החודש ובכל יום ביומו - משמונה בבוקר עד שמונה בערב. בנוסף, לצד הלוח החודשי היא שולחת מדי שבוע לוואטסאפ של הדיירים לוח אירועים שבועי. אדם 'שלא מן היישוב', יתקשה להאמין שמדובר בלוח אירועים המיועד לבני הגיל השלישי.

לוח אירועי חברה תרבות וספורט,
חודש יולי 2024

אירועים קהילתיים מתקיימים במהלך כל השנה וכוללים ציון כל חגי ישראל, מסיבות רחוב, מסיבה לפתיחת הקיץ, ערב סוף הקיץ, מועדון ארוחת בוקר (בעין חמד, במשתלת 'שתילי הר' באבו גוש, בגן לאומי הבשור פארק אשכול) ומועדון ארוחת ערב (בפארק נחל באר שבע), ימי הולדת לילידי

החודש, קבלת שבת בימי שישי בקפיטריה, הכנסת ספר תורה לבית הכנסת, מימונה, קייטנת נכדים, וגם אירועי כדורגל (גביע המדינה, גמר היורו) שבהם כל הקהילה מוזמנת לפאב הקהילתי לצפות במשחקים על מסך גדול, וכמיטב המסורת נהנים מבירה ומפופקורן.

לוחות פעילות שבועיים

פורים, תחפושת קבוצתית, בניין A2, 2024

יום האישה, חצרים, 2024 (צילמה: אראלה רונן)

טיולים ברחבי הארץ, מאילת ועד רמת הגולן, מוצעים לדיירים מדי חודש בהתאמה לצורכיהם הייחודיים. הדיירים יכולים לבחור את הטיול המתאים להם: טיולים יומיים כמו סיור אורבני בתל אביב (מוזיאון תל אביב והמושבה הטמפלרית שרונה, תערוכת ואן-גוך ושיט בירקון); טיולים ארוכים כמו טיול בן יומיים לאילת, לשלושה ימים לגליל ושלשה ימים לצפון רמת הגולן; ביקורים בתערוכות ובמוזיאונים, במשתלות ייחודיות ובאזורי תעשייה (עידן נגב), וכאמור, אף טיולים לחו"ל.

עין עבדת, אוגוסט 2022

נחל צין, נובמבר 2023

נחל ארדון, מרץ 2023

חוגים וסדנאות בכל תחומי החיים מועברים על ידי אנשי מקצוע ומוצעים לבחירת הדיירים: אומנות רב-תחומית, ציור, חבורת הזמר, זיכרון עולם ומלואו, ריקודי עם, מחשבים, כתיבה יצירתית, ברידג', גדוד צופי פאלאס, האזנה למוסיקה, גילוף בעץ, קרמיקה, ברידג', גינון, תיאטרון, סדנת סנוקר, תיאטרון, ערבית מדוברת.

תוצרי החוגים - מעשה ידינו להתפאר (עיצוב קולאז': חדוה בוגר)

בנוסף, חוגים רבים מועברים על ידי הדיירים בהתנדבות: אומנות טלאים, סריגה, שזירת חרוזים, ציור, אינטליגנציה רגשית, סריגת בובות, דמיון מודרך, שיעור תנ"ך, מועדון קריאה, פרשת השבוע, מועדון משחקים בכיף, פינג-פונג, בינגו, קנסטה, צרפתית, יידיש, שיח בלדינו, שיח באנגלית, פיסול מהטבע, הקבוצה של צעירה, מספרי סיפורים.

מבין מגוון החוגים נפרט לדוגמה ארבעה 'ותיקים' שנלמדים במרץ, ברציפות ובהתמדה מאז שפאלאס נפתח, אליהם נוהרים מספר רב של דיירים:

ברידג' נחשב לחוג הפופולארי ביותר בפאלאס; כרבע מדיירי פאלאס משתתפים בו השתתפות פעילה הן בקבוצות של מתחילים, הן בקבוצות של מתקדמים והן בקבוצות תחרותיות. החוג החל את צעדיו עם שני שולחנות בלבד ובזכות המורה מאיה סוביק הפך לאימפריה! אפילו את התחרויות הארציות היא העבירה לפאלאס. המועדון מונה כיום למעלה מ-120 דיירים ומדי כמה חודשים נפתח קורס נוסף למתחילים ודיירים חדשים מצטרפים לשורותיו. בנוסף, הדיירים משתתפים בתחרויות סימולטניות ארציות הנערכות אחת לחודש. מועדון הברידג' שהתפתח בעצלתיים בשנתו הראשונה, הלך והתרחב, גדל ושגשג ככל שגבר קצב הדיירים יודעי-המשחק שהגיעו להתגורר בפאלאס. כיום מועדון פאלאס נחשב שווה בין שווים.

מאיה סוביק (עומדת) ותלמידה בפאלאס

פנינה בוכמן ועליזה אליוביץ, אלופות הברידג' של רשת פאלאס, 2024

חוג שימור הזיכרון - 'זיכרון עולם ומלואו' הוא אחד הקורסים הראשונים ש'תפס' ומשך לשורותיו כמאה דיירים. המורה בתיה דויטש החלה עם קורס אחד בלבד והצליחה לעניין ולאתגר את הדיירים במשחקי זיכרון ובהרצאות מאלפות, ותוך כמה חודשים נפתחו קורסים נוספים. כל זאת בהתאם למוטו של הקורס: 'אם אני שומע - אני שוכח; אם אני מקשיב - אני זוכר; אם אני עושה - אני לומד!' סוד הקסם טמון בנושא הקורס 'שימור הזיכרון' שבמהלכו המרצה מביאה מחקרים עדכניים בנושא כה חשוב ורלוונטי לגיל השלישי. היא מלמדת על סוגי זיכרון (כמו זיכרון למספרים, לשמות, לפרצופים, לבדיחות), על השפעת התזונה על הזיכרון, השפעת הריקוד והמוזיקה על הזיכרון, השפעת השינה על הזיכרון, האם הזדקנות היא כורח המציאות? ועוד. בתיה מלמדת את הקורס במטרה להעלות את המודעות, להגיע לחיים איכותיים, לתת כלים ולהפיץ ידע. המוטו של בתיה: "אני מאמינה בנתינה! אם כל אחד היה תורם גרגר אחד מזמנו לטובת הזולת, העולם היה נראה אחרת".

סדנת כתיבה יוצרת מיועדת לקהילת הכותבים המגוונת של פאלאס ומונחית על ידי המורה עמוס בשירי. הסדנה הראשונה התמלאה במהירות ובעקבותיה נפתחו עוד שתי סדנאות, וסדנה נוספת לבינה מלאכותית לכותבים. בסך-הכול משתתפים בארבע סדנאות הכתיבה כ-60 דיירים. מבין הכותבים יש שגילו לפתע שהם ניחנו בכישרון כתיבה והם מרבים לכתוב סיפורים, פרקי זיכרונות ושירים ולשלוח לפאלאסטון - עיתון הדיירים, שמהווה לא רק במה לפרסומם, אלא גם השראה לכותבים נוספים. עמוס בשירי המנחה את הסדנאות סבור שהשילוב של המקום והאנשים, יוצר אווירה מיוחדת, מפגיש בבית אחד קבוצות של דיירים-כותבים שהגיעו מרקעים שונים, ויוצר מפגש בין עולמות בשילוב הבנה וכבוד לחופש של כל אחד ואחד. התוצאה היא קהילה יצירתית, ייחודית ופורייה מאוד. עמוס מאמין "שהאווירה המיוחדת והמאפשרת הזו, מתקיימת בזכות האמונה של הדיירים, הסגל המינהלי והעובדים, שהמטרה היא לאפשר לאדם להמשיך להתפתח, לממש את עצמו ולקיים חיים מלאי משמעות".

חבורת הזמר הוקמה ביוזמת סלעית החרמוני-ברדה, מנהלת התרבות. ההשתתפות בחבורת הזמר היא וולונטרית, כמובן, אך כל מי שהצטרף לחבורה התחייב להתמיד בה ולהגיע באופן קבוע למפגשים השבועיים. החבורה מופיעה בכל אירוע, טקס, מסיבה וחג שמתקיימים בפאלאס. בהדרכתו של המורה-המנצח רגב אשכנזי, החבורה העלתה שלושה מופעים בני שעה: ערב שירי יהונתן גפן, ערב שירי אריק איינשטיין וערב לציון 20 שנה לפטירתה של נעמי שמר. שלושת המופעים זכו להערכה רבה ואף לכתבות בעיתונות המקומית.

שבועות, 2022 (צילמה: אתי פרימן)

יום הזיכרון, מאי 2023 (צילמה: חדוה בוגר)

מופעים מוזיקליים וקונצרטים מתקיימים בחגים ובמועדים שונים, לדוגמה הופעת 'הטיש הגדול' בספטמבר 2021 במסיבת ראש השנה תשפ"ב, מיקה קרני וכפיר בן ליש בהופעת ג'ז, חנן יובל, דורון מזה, משה בקר, ענת עצמון בהופעתה 'פנים לאהבה' בט"ו באב. כמו כן, מוצאי שבת מוקדשים באופן קבוע למוסיקה: קונצרט, ערב ריקודים או שירה בציבור.

המנכ"ל טל עמית (משמאל) שר עם הזמר חנן יובל, 19.3.2022

השתתפות באירועי היישוב להבים: דיירי פאלאס חגגו יחד עם תושבי להבים את פתיחת המרכז המסחרי החדש של פאלאס להבים בשירה, בריקודים ובקייטרינג משובח שהכין צוות המטבח (2021). הדיירים השתתפו במרוץ להבים (2022, 2024) ובאירועי ט"ו בשבט (2024) לקחו חלק בנטיעות.

כדי לסבר את האוזן, ולהמחיש למה כוונתנו ב'מגוון פעילויות בתחום החברה והתרבות', הינה לדוגמה סקירה אחת בלבד של שלושת החודשים הראשונים של שנת 2022, כפי שדאחו בעיתון הדיירים - פאלאסטון:

השנה האזרחית החדשה, שנת 2022, החלה בפעילות חברתית מבורכת חרף הקורונה ונספחיה שמלווים אותנו כבר שנתיים. חודש ינואר נפתח בבדיקות קורונה ובהידוק הכללים עם פרוץ הגל החמישי של האומיקרון ועם קבלת החיסון הרביעי; בט"ו בשבט חידשנו את הגינה הקהילתית, שתלנו צמחי תבלין וחגגנו את סדר ט"ו בשבט; השקנו את תערוכת ציורי הדיירים; חגגנו בוקר שכולו קרנבל ברזילאי, ריקודים דוכני אוכל, ואפילו - סנפלינג! הוועד החדש נכנס במרץ לתפקידו, התחיל בפעולתו המבורכת לרווחת הדיירים וכבר עלה בידו לפתור כמה בעיות בוערות שהתעוררו לאחרונה; מדי יום חמישי נפתח הפאב להנאת הדיירים שמתכנסים להרמת כוס בירה. חודש פברואר כלל אירועי אומנות כמו השקת תערוכת היחיד של הדייר ציון גבעתי וביקור בתערוכה של האומנית היפנית יאיוי קוסאמה במוזיאון תל אביב לאומנות. חגגנו ערב גרוזיני וערב לטיני; יצאנו לטיולי כושר וטבע ולטיול בן שלושה ימים לגלבוע. נוספו חוגים חדשים: גילוף בעץ, אנגלית בכיף, גינון מרפסות. בחנות 'המהדורה השנייה' נהנינו מ'בוקר שישי נשי', שכלל הרצאה מעניינת על 'סבתאות בגמישות מחשבתית'. חבורת הזמר המשיכה בעבודתה לקראת ההופעה המתוכננת בפסח. במרץ חזרנו לשגרה מלאה לאחר שגל הקורונה החמישי שכך. השארנו את הקורונה מאחורינו בתקווה שלא תרים ראשה בעתיד. צרה חדשה נחתה על העולם עם פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה. עקבנו אחר מצב הפליטים ונרתמנו לאיסוף בגדים עבורם. במהלך החודש חגגנו את 'יום האישה הבינלאומי' בשיר ובמחול ובקייטרינג משובח. חגגנו בשמחה רבה גם את חג פורים, לאחריו יצאו 60 דיירים לטיול באיחוד האמירויות וחזרו מלאי חוויות ורשמים. ולא נשכח כמובן את המסיבות לציון ימי ההולדת לילידי ינואר-פברואר-מרץ, כל חודש בחודשו, שארגנה מיטל מגריל, המנהלת את מחלקת שירות לדייר, והצוות שלה.

תערוכת ציורי הדיירים

אניטה לוינשטיין עושה סנפלינג

גלבוע, מרץ 2022

"הבו בירה ונשירה", ערב בפאב הקהילתי, דצמבר 2022

הינה, כי כן! כך מבליים ונהנים בפאלאס להבים. אך בזה לא תמו ההנאות! מדי ערב, בערבו של כל יום בשבוע, מוצעות לדיירים שפע של הרצאות מעשירות לסיכומו של יום גדוש פעילויות. ההרצאות ניתנות על ידי מרצים מומחים בתחומים שונים כמו השפה העברית, אומנות הבלט, מוסיקה, אקטואליה, היסטוריה, גיאוגרפיה, אומנות, רפואה ובריאות לגיל השלישי. נדמה שאין תחום בחיים שבו לא שמעו הדיירים הרצאה במסגרתו. לדוגמה: 'המשפחה הבדואית והשינויים בה', סרט מלווה בהסברים - 'ילדי גן העדן', 'יער הגשם הטרופי', 'מבוא לאסלאם', 'הנערה על האופנוע - סיפורה של חביבה רייק', 'מי המציא את סיפור המבול', 'צ'רלי צ'פלין בקולנוע', 'מסורות מוסיקליות ייחודיות ממרכז אסיה', 'יצירות מופת של הבלט האמריקאי', 'הומור לגיל השלישי', 'הזדמנויות כלכליות ופתרונות אשראי לגיל השלישי', ועוד ועוד.

חלק מההרצאות ניתנות על ידי דיירי הבית בהתנדבות על פי תחום מומחיותם, ויש אף שמביאים את ילדיהם הבוגרים לתת הרצאה בתחום עניינם.

הרצאות שזכו להתעניינות גוברת ולקהל דיירים רב, עסקו בנושאי 'בריאות, ספורט ותזונה' ובחשיבות התאמתם לגיל השלישי. ולא בכדי! נושאים אלה מככבים בעיתונות היומית וברשתות החברתיות. דפדוף מהיר במדורי הבריאות מעלה שפע של מחקרים בארץ ובעולם העוסקים בגיל השלישי ומציעים הצעות פרקטיות לזיקנה פעילה ומאושרת. להלן כמה מהם: מחקרים העלו כי זקנים רבים עדיין לומדים, מנהלים חיים פעילים ונהנים מחוויות רבות. ממחקרים שנעשו בקרב מבוגרים שחלקם עברו את שנת ה-90 לחייהם, עולה כי אנשים חשים אושר גדול יותר ככל שהם הולכים ו'מתבגרים'. לדעת המומחים, מבוגרים וזקנים מנצלים היטב את הזמן, ונראה שרובם למדו להימנע מהיתקלויות באירועים שעלולים לעורר בהם לחץ או מתח או עצב. אין ספור מחקרים מדברים על ההשפעה הטובה שיש לפעילות גופנית על

מצב הרוח, סיבולת לב-ריאה, לב וכלי דם. לדוגמה, נמצא כי שעתיים וחצי של פעילות גופנית מתונה ושגרתית בשבוע, מובילה לשיפור ביכולות הזיכרון, הקריאה, החשיבה והארגון ככל שאנחנו מתבגרים. לא חסרות גם המלצות-מסקנות, כגון: פעילות גופנית חשובה בגיל השלישי הן לבריאות הגוף והן לבריאות הנפש. בגיל השלישי קיימות פעילויות מגוונות לשמירה על פעילות גופנית תקינה, כמו חוגי ספורט מותאם גיל בחדרי הכושר, אך גם עלייה במדרגות והליכה פעם-פעמיים בשבוע יכולות לסייע.

אפרת אוחנה-גוטמן, מנהלת מרכז הספורט בפאלאס, שרוקמת את תוכנית הספורט לענפיו, מודעת היטב לממצאי המחקרים השונים בהיותה סטודנטית לתואר שני בפסיכולוגיה של הספורט, וברוח תובנות אלה היא מתכננת לוח פעילות ואירועי ספורט גדושי עניין, מותאמים לזיקנה פעילה, לצורכי הדיירים ולמען "פיתוח חוויית חיים בטוחה ומשמעותית", בהתאם לחזון של רשת פאלאס.

טיול כושר, יער להב, 12.2.2024 (צילמה: שריי שגב)

חיי ספורט מותאמים לזיקנה פעילה בניהולה של אפרת אוחנה-גוטמן

אפרת עובדת בפאלאס כמנהלת מרכז הספורט מיום פתיחתו. היא ילידת קיבוץ 'נווה אור' בעמק בית שאן, גדלה והתחנכה במסגרת של קיבוץ שיתופי בבית ילדים. אפרת הייתה ילדה מאוד פעילה במסגרות הבלתי פורמאליות בקיבוץ וכבר אז היא גילתה את תחום הספורט ובעיקר את השחייה. בכיתה ו' עקרה עם משפחתה לערד, שם היא המשיכה את פעילותה בספורט והתמקדה בשחייה. בגיל 14 זכתה באליפות הארץ בשחייה והמשיכה במקביל לעסוק בתחומי ספורט נוספים, כגון כדור עף. גם בתחום זה אפרת עשתה חיל ובגיל 16 סיימה קורס הדרכת כדור עף והתחילה לאמן. בצבא היא הייתה מפקדת טירונים, מפקדת בקורס מ"כים ומפקדת בקורס חג"מ (חינוך גיוס מיוחד - נוער בסיכון). לאחר הצבא, בשנים 2005-2009, אפרת למדה חינוך גופני בסמינר הקיבוצים. לאחר מכן מימשה את ידיעותיה המקצועיות במסגרות שונות הן כמחנכת ומורה לחינוך גופני בתיכון לנוער בסיכון, הן כמדריכה בתחום הפרטי בתוכניות שיקום ואורח חיים לאנשים שזקוקים לתמיכה ועזרה (כמו ירידה משמעותית במשקל, פציעות ומחלות). מאז שנת 2017 אפרת מתגוררת בקיבוץ דביר עם בעלה וארבעת בניה. כאמור, אפרת לומדת פסיכולוגיה של הספורט לתואר שני.

תחומי פעילותה של אפרת בפאלאס כוללים ניהול צוות הספורט והספא: חדר כושר, חוגי הספורט, פעילויות וטיולי כושר, בריכת השחייה, חדר הספא ופעילותיו. בנוסף, הדרכת מגוון שיעורים לדיירים, ליווי ומעקב אחר הדיירים-המתאמנים בתוכנית

אפרת אוחנה-גוטמן

האימון שכוללת: שיקום ותחזוקה לאורח חיים טוב, תוך התמודדות עם בעיות בריאותיות מורכבות.

אפרת מאמינה שאדם בגיל השלישי יכול לשפר את איכות חייו בעזרת תוכנית פעילות גופנית המותאמת למצבו האישי. אך לא רק! איכות החיים, לדעתה, יכולה להשתפר משמעותית באמצעות התוכנית, רק אם הדייר-המתאמן יתמיד בפעילות שהותאמה לו, תוך הקשבה לעצמו (ולמכאוביו) ובשיתוף עם צוות הספורט. בהתאם ל'אני מאמין' שלה, אפרת בנתה תוכנית פעילות גופנית הכוללת חוגים, שיעורים, חדר כושר ובריכה, הם מצוידים באביזרים המתאימים ומותאמים לצורכי הגיל השלישי. מטרותיה של התוכנית הן: חיזוק ושיקום הגוף למען איכות חיים, תפקוד קוגניטיבי תקין, חיזוק המערכת החיסונית, מניעת נפילות, שיפור היכולת לבצע פעולות יום-יומיות, חיזוק הביטחון העצמי וההערכה העצמית.

כיצד מתבצע התהליך של קבלת דייר חדש במרכז הספורט?

תהליך הקבלה כרוך ראשית לכול במתן אישור מהרופא. רק לאחר מכן נפגש הדייר עם אפרת והיא 'תופרת' לו, ולכל דייר בנפרד, תוכנית פעילות פרטנית בהתאם למצבו האישי ומתעדת את התוכנית ב'תיק המתאמן'. בפגישה הראשונה אפרת מתאימה לדייר תוכנית חוגים, ובפגישה השנייה - לאחר בדיקת מצבו מבחינת בריאותו הנפשית והפיזית, היא בונה לו תוכנית לחדר כושר. אפרת ומדריכי הכושר מלווים אישית

PALACE SPORT
צעד גדול לחיים בריאים

תוכנית מעקב אישית
אבחון, מדדים והמלצות

שם: ד"ר י. נ. מ. מ. תאריך: 2023-10-20

מועדון "פאלאס ספורט" מספק מענה כולל, בהתאמה אישית, לבני הגיל השלישי. החל מחדר כושר ודרך מגוון חוגים ופעילויות, לחיים איכותיים, בריאים ומאושרים!

תוכנית מעקב אישית לכל דייר

את הדייר-המתאמן ועוקבים אחר התקדמותו בשתי התוכניות. ההצלחה האמיתית היא ההתמדה של המתאמן: אם יראה תוצאות - הוא יתמיד! יתרה מזאת, דייר שמתמיד בהגעה לפעילות הספורט למען הבריאות, מוכתר בתואר 'מצטיין החודש'.

שפע של חוגים מוצעים לדיירים והם מותאמים אישית לכל אחד בהתאם למצבו הגופני. אלו הם החוגים: אימון דינמי, שיווי משקל ויציבה למתחילים ולמתקדמים, פילאטיס על מזרנים ועל כסאות, פלדנקרייז על מזרנים, מתיחות על כסאות ועל מזרנים, ניה בעמידה, על כיסא ובמים בבריקה, משחקי כדור, חיזוק על כסאות ועל מזרנים, צ'י-קונג, התעמלות במים, יוגה על כסאות ועל מזרנים, חיזוק בטן-גב על מזרן, סדנת יוגה צחוק (בהתנדבות של אחת הדיירות), ובל נשכח את להקת המחול של פאלאס שמופיעה בהדרכת אפרת בכל אירוע וחג.

תוכנית חודשית של אירועי הספורט

תוכנית חוגים חודשית

בנוסף, מתקיימים **אירועי ספורט ובריאות** לכלל קהילת הדיירים, כמו קבוצות הליכה מודרכות ברמות כושר שונות, סדנת אורח חיים בריא, טיולי כושר בטבע מותאמים ליכולת, יציאה לים. דוגמאות לאירועי ספורט שכבר בוצעו: 'יום ההליכה הבינלאומי' משותף לדיירים מבתי הדיור המוגן של רשת פאלאס התקיים בפארק הירקון בתל אביב, 2021. הדיירים צעדו והתעמלו בצוותא בהנחיית אפרת אוחנה-גוטמן. החלוקה להליכה התבצעה על פי קבוצות מותאמות אישית.

התעמלות בהנחיית אפרת בפארק הירקון, 15.11.2021

'מירוץ הלילה של באר שבע' - מיטיבי הלכת מבין הדיירים השתתפו בהליכה בשני מסלולים מותאמים אישית; 'אולימפי-פאלאס 2024' - אירוע של ספורט, משחקים וחברים, משותף לדיירים מבתי הדיור המוגן של רשת פאלאס, כלל תחרויות בהליכה, שחייה, קליעה למטרה וקליעה לסל; נסיעה חודשית לים הכוללת הליכה ספורטיבית על החוף, שיעור נשימות ומתיחות על כיסאות מול הים.

שיעור מתיחות בחוף ניצנים, 19.8.2021

'ספורט בסלון': הרצאות חודשיות במגוון נושאי ספורט ניתנות על ידי מומחים בשטחי הספורט השונים. לדוגמה: 'מה בין אורח חיים יושבני, פעילות גופנית ומחלות כרוניות?' 'איך פעילות גופנית יכולה להפחית דיכאון וחרדות?' 'הקשר ההדוק שבין נשימה נכונה להרגשה טובה', 'לחיות בשמחה כדרך חיים - בחירה של שמחה ורוגע, שימור האנרגיה מול אתגרי החיים'.

אין ספק, עושר החוגים המאפיין את הפעילות במרכז הספורט ובחדר

"הגביע הוא שלנו", מרוץ להבים, 2024

הכושר העומד לרשות הדיירים, תורמים לשיפור הבריאות הגופנית והנפשית. מדריכי כושר מקצועיים שמדריכים כל דייר ביישום תוכנית הספורט שנתפרה על פי מידותיו, מסייעים ומדרבנים להתמיד ולשמור על פעילות ספורטיבית קבועה ומגוונת, כל דייר על פי אופיו ועל פי צרכיו.

מרוץ להבים, 2024

לסיכום: חיי חברה, תרבות וקהילה עשירים ומעניינים, חיי ספורט מגוונים מותאמים אישית לכל דייר, הם אבני היסוד עליהם מושתתים החיים בפאלאס להבים. יתרה מזאת, הם מאמתים את מסקנות המחקרים השונים שמראים כי השתתפות בפעילויות חברתיות ותרבותיות כמו הרצאות וסדנאות שמעודדות חשיבה ולמידה, משפרים את התפקוד הקוגניטיבי, מעשירים את חוויית החיים ונותנים מענה לצרכים האישיים והחברתיים של כל מבוגר בגיל השלישי. המסגרת

הקהילתית של פאלאס שמעודדת חיים בחברותא ומאפשרת להרחיב את מעגל החברים וליצור קשרים חברתיים ולשמור עליהם, תורמת לשמירה על בריאות נפשית וגופנית, לסיפוק ורווחה נפשית ולאיכות חיים מיטבית של הדיירים.

שפע החוגים והסדנאות והבחירה החופשית מאפשרים לדיירים למצוא תחומי עניין חדשים, לגלות ולחשוף כישרים חבויים. כך קרה לדיירים לא מעטים שלראשונה בחייהם התנסו בפעילויות חדשות, כגון: דיירים גילו בחוג 'כתיבה יוצרת' שהם ניחנו בכישרון כתיבה. מאז הם מרבים לכתוב ויש אף שמעזים ושולחים את סיפוריהם לעיתון הדיירים - פאלאסטון. הם מאושרים לראות את סיפורם מודפס בעיתון והדבר מעניק לא רק תחושת סיפוק ומימוש עצמי, אלא גם תחושת משמעות ושמחה. דיירים נהנים לשיר בחבורת הזמר, לרקוד ריקודי עם, לשחק פינג-פונג וסנוקר ואף לצייר, למרות שבחייהם הקודמים לא החזיקו מכחול ביד. דיירים שמשתתפים בחוג תיאטרון, גילו כישורי משחק שלא ידעו על קיומם, ומגשימים חלום להופיע מול קהל למרות חוסר הביטחון שחשו בחייהם הצעירים.

דיירים רבים מאוד הגיעו לפאלאס חסרי אוריינות דיגיטלית, כלומר חסרי מיומנות בשימוש במחשב לצורך ביצוע פעולות כגון תשלום חשבונות, קניות ואיתור מידע חשוב (בענייני בריאות, צרכנות), הם חסרי יכולת לעבוד עם טאבלט, לגלוש באינטרנט או להשתמש בטלפון חכם. בפאלאס ניתנת להם ההזדמנות לבחור בקורס 'מחשבים בסיסי' או 'לומדים מחשבים' (או בשניהם) וללמוד אוריינות דיגיטלית. בכך נפתח בפניהם ערוץ תקשורת נוסף עם חברים ובני המשפחה. הם יכולים לשלוח מייל, להצטרף לוואטסאפ המשפחתי, לצלם תמונות ולקבל סרטונים מהנכדים, לשלוח ברכות ליום הולדת וכו'. לידע הטכנולוגי דיגיטלי יש השפעה חיובית, הוא מגדיל את תחושת העצמאות, מעצים ומחזק את הדימוי העצמי ואת תחושת המסוגלות, ותורם לתחושת סיפוק וביטחון.

בכורת השחרה עטורת המדליות

טל ארדון
צילם: מנחם חסני

יער דבורה

סדר טו משבט

יער דבורה

אלמור ויעקב גל
חתונה בפאלאס

פורים 2023

מאירועי פאלאס

יום של אהבה

מאירועי פאלאס (עריכה ועיצוב קולאז': חדוה בוגר)

פרק שביעי

צוות העושים במלאכה

עמוד התווך של פאלאס

פאלאס להבים מתנהל ומשתבח לא רק בזכות הדיירים המהווים את גולת הכותרת שלו, אלא גם הודות לצוות המנהלים ולבעלי התפקידים למיניהם, החל מהמנכ"ל ועד אחרון העובדים המסורים; הם-הם עמוד התמיכה בבניין שנקרא פאלאס להבים. ובלי להגזים, אם להשתמש במטפורה, אשווה את הצוות לגיבור האגדי מהמיתולוגיה היוונית - אטלס - שנשא על כתפיו את כדור הארץ, קרי צוות העובדים המסורים הם הנושאים את פאלאס על כתפיהם! שהרי רוב-רובם עובדים בפאלאס מיומו הראשון, ויש שהיו כאן עוד בשלבים מוקדמים יותר כאשר רשת פאלאס החלה לפרסם את דבר הקמת כפר הגמלאים. אלה שומרים אמונים לפאלאס ולדייריו עד היום.

הבה נכיר את צוות המנהלים-המייסדים, אשר ערכים כמו אנושיות, כבוד, יושרה ומקצועיות הם נר לרגליהם, ושאי-אפשר בלעדיהם (שימו לב, אחרי טל עמית, הרשימה מסודרת על פי א-ב של שמות המשפחה!).

טל עמית

מנכ"ל פאלאס להבים

טל הגיע לתחום הדיור המוגן לאחר שנים רבות שבהן עבד בקניוני קבוצת עזריאלי. "אני מאמין ביצירת קהילה פעילה, מכבדת ומועילה לפרט, תוך כיבוד המרחב הפרטי של כל דיירת ודייר. לתפיסתי, אדם בגיל השלישי נמצא בתחילת דרכו ויש לו עוד המון מה לתרום לקהילה, לחברה ולעצמו. כל דייר בפאלאס להבים הוא עולם

ומלואו ואנו מתאימים את כל השירותים, פעילויות הספורט והתרבות והטיולים בארץ ובעולם, במיוחד לצרכיו". טל הוא עורך דין בהכשרתו,

בוגר תואר ראשון במשפטים ובמנהל עסקים, בוגר תואר שני במנהל עסקים, בוגר קורס מדעי הזיקנה וכיום לומד לתואר שני לקבלת תואר גרונטולוג.

אפרת אוחנה-גוטמן **מנהלת מרכז הספורט**

אפרת הגיעה לתחום הדיור המוגן לאחר שנים שבהן עבדה במסגרות שונות הן כמחנכת ומורה לחינוך גופני בתיכון לנוער בסיכון, הן כמדריכה בתחום הפרטי בתוכניות שיקום ואורח חיים לאנשים שזקוקים לתמיכה ועזרה (כמו ירידה משמעותית במשקל, פציעות ומחלות). אפרת

מאמינה שאדם בגיל השלישי יכול לשפר את איכות חייו בעזרת תוכנית פעילות גופנית המותאמת למצבו האישי. אך לא רק! איכות החיים, לדעתה, יכולה להשתפר משמעותית בעקבות התוכנית, רק אם הדייר-המתאמן יתמיד בפעילות שהותאמה לו, תוך הקשבה לעצמו (ולמכאוביו) ובשיתוף עם צוות הספורט. אפרת היא בוגרת תואר ראשון בחינוך גופני בסמינר הקיבוצים ולומדת כיום לתואר שני בפסיכולוגיה של הספורט.

ענת אסרף-שיש **מזכירת המנכ"ל**

ענת הגיעה לתחום הדיור המוגן לאחר שנים רבות שבהן עבדה בענף המלונאות והאירוח באילת ובקיבוץ יהל. היא הקימה את הבוסתן הנעלם בק"מ ה-101, הייתה מנהלת התפעול של פארק תמנע והפיקה את האירועים שנערכו במקום ואת הפסטיבלים הגדולים: אנאפזה במדבר ופסטיבל הכדורים הפורחים. פרויקטים אלה הכשירו אותה לעבוד בקנה מידה בינלאומי. לאחר מכן עבדה מספר שנים

בחברת גז גדולה בבאר שבע וחיפשה דרך לחזור לתיירות, אז הגיעה ההצעה מפאלאס להבים: "כאשר הגעתי לפאלאס לראשונה, ראיתי בית מלון, מרחבים פתוחים, והרגשתי שיש פה משהו מיוחד; משהו שהוא 'אני'. לא ידעתי הרבה על דיור מוגן, אבל הייתי פתוחה ללמוד ולדעת. ראיתי באתר הבנייה 'מקום מבטיח', ואני שמחה שלא טעיתי. בפאלאס אני מזכירת המנכ"ל. בתפקיד שלי אני נוגעת במקצת בכל תחום. אני אוהבת את העבודה; קמה כל בוקר בחיור ובשמחה לבוא לעבודה. אני אוהבת את המגע היום-יומי עם הדיירים, את הסיפורים האישיים שלהם, את החיור המלטף ואת הכרת התודה הכנה. במיוחד אני מסופקת כאשר אני מצליחה לסייע ולתת מענה לדיירים הפונים אליי". ענת למדה ניהול ושיווק תיירות, וכיום היא לומדת עיצוב גרפי. היא גם צלמת חובבת.

חן ארד

מנהלת מזון ומשקאות

חן הגיעה לתחום הדיור המוגן לאחר שנים שבהן נדדה עם בעלה במסגרת עבודתו כאיש צבא בבסיסי צה"ל שונים. בשנת 2020 הם עברו לבאר שבע מבסיס רמון בנגב, שם חן עבדה כמתאמת מבצעים בחברה אזרחית שעובדת עם הצבא. חן הגיעה עם בעלה ושניים מילדיה שנולדו בבסיס תל נוף (השלישית נולדה כבר בסורוקה), והחלה לעבוד בפאלאס להבים עם פתיחת הבית.

בתפקידה כמנהלת מזון ומשקאות היא אחראית על חדר האוכל ועל הקפיטריה, כשתחת אחריותה 14 עובדות ועובדים. חן מאמינה שיש להתייחס אל הדיירים כמו אל סבא וסבתא, כלומר בכבוד, בתשומת לב, בחום ובסבלנות רבה. אי לכך, היא והצוות שלה מעניקים יחס אישי לכל דיירת ודייר, הם מכירים היטב את הדיירים, פונים אליהם בשמם הפרטי ואפילו יודעים את העדפותיהם הקולינריות ואת אופן הכנת המשקה שלהם לפרטיו (סוג קפה, סוג חלב וכו').

שי בוזגלו מנהל אחזקה

שי הגיע לתחום הדיור המוגן לאחר שנים רבות שבהן עבד בבית מלון 'המלך שלמה' באילת כתורן אחזקה וחשמלאי והמשיך לתפקיד חשמלאי ראשי. הוא למד לימודי הנדסאים במהלכם עבד כקופאי ברשת ניו-פארם באשדוד והמשיך כאחמ"ש (אחראי משמרת) ומנהל מסחרי. בסיום לימודי ההנדסאים, הוא עבד

באינטל בקריית גת כטכנאי מכונות ייצור. לאחר מכן הגיע לפאלאס: "אני משמש בתפקיד מנהל אחזקה. עבודתי מהנה ומאתגרת בכל יום ויום מחדש. אני עובד עם אנשים נפלאים, החל מהצוות שלי, הדיירים וכל צוות הבית. המוטו שלי 'לא משנה מה השכר והתנאים, הכי חשוב שקמים לעבודה מחויכים ואוהבים את מה שעושים!' בפאלאס אני מנהל אחזקה. ההנאה שלי בעבודה נובעת משני תחומים: התחום הטכני שכולל מציאת פתרונות והתעסקות בכל הקשור לדברים טכניים, מתיקון ועד יצירה, כי תמיד אהבתי לתקן דברים עוד בילדות. והתחום האישי - העזרה והנתינה, והיחס האישי שאותו אני מקבל מהמנהלים, מהצוות המדהים שלי, מהעובדים בבית ומהדיירים שכבר הפכנו לחברים טובים. השילוב של שני התחומים עושה לי כיף בעבודה וזה שילוב מנצח".

סלעית החרמוני-ברדה מנהלת תוכניות החברה והתרבות

סלעית הגיעה לתחום הדיור המוגן לאחר שנים שבהן עבדה ב'עלם' בבאר שבע והתמחתה בעבודה עם נוער בגיל ההתבגרות. היא החליטה לשנות כיוון ולנסות תחום אחר ופנתה להתמחות בגיל השלישי: "תחום האחריות שלי הוא התרבות על כל ענפיה, באמצעותה אנו שואפים לבנות את קהילת פאלאס להבים.

החשוב בעיניי הוא ליצור את המשותף בין הדיירים, לבנות גשר וקשר ביניהם, ולתת מענה לכל חברי הקהילה. לכל אדם בקהילה יש את הייחוד שלו, כל אחד הוא חלק חשוב בפאזל שנקרא 'קהילת פאלאס'. באמצעות כלי התרבות נוציא מן הכוח אל הפועל את המיוחד שבכל אחד, את הכישורים המאפיינים אותו, כל אחד יבוא על סיפוקו, וכך ניצור קהילה מרוצה, מתפקדת, מאושרת". סלעית היא בוגרת תואר ראשון בלימודי ארץ ישראל והיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת חיפה.

נאוה זמיר **אחראית איכלוס, רכזת שירות לדייר** **ואחראית אירועי שיווק**

נאוה הגיעה לתחום הדיור המוגן לאחר שנים רבות שבהן עבדה כיועצת ארגונית במחלקה להתיישבות צעירה של השומר הצעיר וליוותה קיבוצים מהערבה ועד רמת הגולן. היא כיהנה כסמנכ"לית משאבי אנוש בחמי יואב, אימנה וניהלה מכון לאימון אישי. בפאלאס התמנתה

לאחראית על הקשר עם הדיירים שנרשמו, לאחראית על אירועי השיווק ובהמשך אחראית גם על האיכלוס: "הקשר עם הדיירים מאוד תורם לי. אני הכי נהנית לראות דיירים מחייכים ומאושרים ותמיד מוכנה להיות שם עבורם". נאוה למדה לתואר ראשון במדעי ההתנהגות, כלכלה וניהול והמשיכה לקורסים ולהשתלמויות נוספים בתחום.

דני טלקר **מנהל התפעול**

דני הגיע לתחום הדיור המוגן לאחר שנים רבות שבהן עבד כמנהל אחזקה בבתי מלון בים המלח. לאחר מכן החל את הקריירה בעולם הדיור המוגן: תחילה כמנהל אחזקה ברשת 'מגדלי הים התיכון' ולאחר מכן כמנהל

אחזקה רשת. הוא עבר ל'פאלאס רעננה' ושימש מנהל אחזקה במשך כ-3 שנים: "בשנת 2019 הגעתי לפאלאס להבים, שנה לפני הפתיחה. אני מנהל התפעול של הבית, שזה אומר, אחריות על כל תחומי הלוגיסטיקה והמזון: המשק, המטבח, הביטחון והקבלה. באחריותי כל עולם הרישוי מול הרשויות. מאז ומתמיד ראיתי את העבודה עם אוכלוסיית הגיל השלישי כשליחות ומצווה, ואם אני יכול לשלב בין שני העולמות וגם להתפרנס, אז - זכיתי! הכי חשוב לי שדייר בא ואומר 'תודה' על משהו שהוא ביקש וקיבל, על אירוע מוצלח, על טיול מהנה, או על קבלת מענה בכל תחום. כאשר הדייר מחייך ומודה, זה עושה לי טוב ונחת. היום, ממרום גילי ומניסיוני בעולם הדיור המוגן, אני יכול לומר בפה מלא, שפאלאס להבים הוא הבית היפה ביותר מבין הדיורים המוגנים בארץ, יש לו את העובדים הטובים ביותר בכל המחלקות, וכמובן, את הדיירים - 'אין עליהם'".

מיטל מגריל

מנהלת מחלקת שירות לדייר

מיטל הגיעה לתחום הדיור המוגן לאחר שנים שבהן עבדה כמנהלת מועדונית לילדים בסיכון, ולאחר שעבדה שמונה שנים עם הגיל השלישי בחברת סיעוד. המחלקה שלה כוללת את נאווה זמיר - רכזת שירות לדייר ואת הדר בתאשווילי וטלי פלוטקין - עובדות סוציאליות: "המחלקה שלנו דואגת לרווחתם האישית

של הדיירים בכל התחומים: אנו מלווים אותם טרם כניסתם לביתם החדש, בעת כניסתם, בשלבי הסתגלותם ובמהלך חייהם בפאלאס. אנו מסייעים במיצוי זכויות ובזמני משבר, בתיווך בין גורמים שונים בקהילה, בעזרה והכוונה בכל הנחוץ. אנו כאן בשביל הדיירים לכל דבר ועניין, דלתנו פתוחה תמיד והם מוזמנים לבוא, לשאול ולהתייעץ. אני נהנית מהמפגש עם הדיירים, מהשיח המהנה איתם ומהאפשרות לסייע למי שצריך". מיטל היא בוגרת תואר ראשון

בקרימינולוגיה ובעבודה סוציאלית וכיום לומדת לתואר שני בגרונטולוגיה באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

כפיר ממן מנהל ביטחון וחירום

כפיר הגיע לתחום הדיור המוגן לאחר שנים רבות שבהן עבד בתחום האבטחה וכוח אדם: "התחלתי כמפקח בחברת אבטחה ועשיתי מהר מאוד את כל הדרך לתפקידי ניהול בכירים יותר: מנהל סניף, סמנכ"ל תפעול בחברות אבטחה גדולות במשק ומנכ"ל בחברת אבטחה שהקמתי ומכרתי כעבור מספר שנים,

לאחר שקיבלתי הצעה לשמש מנהל הביטחון בפרויקט ההקמה של תחנת הכוח הטרמו-סולארית באשלים. לקראת סיום הפרויקט באשלים הגיעה ההצעה מפאלאס. במקביל לעבודתי שימשתי בהתנדבות מנהל קבוצת כדורגל בהפועל באר שבע במחלקת הילדים במשך חמש שנים. בפאלאס אני משמש מנהל ביטחון וחירום ומנהל הקבלה: אני אחראי על הכנת נוהלי עבודה וחירום בשגרה ובחירום; אחראי על תרגולם ומוכנותם של צוותי החירום בבית לכל תרחיש. כמו כן, מתפקידי לקשר ולתאם בין גורמי החילוץ וההצלה החיצוניים (משטרה, מד"א, כיבוי, פיקוד העורף והרשות המקומית). התפקיד כולל ניהול אנשי הביטחון, החובשים, פקידות הקבלה, הנהגים וההסעות לדיירים. אני נהנה לראות את החיוך ואת הכרת התודה של הדיירים מדברים קטנים שאנו עושים עבורם. ובמיוחד אני נהנה לראותם עושים חיים בטיולים ובאירועים שונים". כפיר משמש גם כיום 'קצין מודיע נפגעים' ביחידת הנפגעים של צה"ל (קצין העיר לשעבר): "אני רואה בתפקיד זה שליחות עליונה וממשיך לעשותו בכבוד וביראה, למרות הקושי הנפשי הרב הכרוך בו".

רון קיבין מנהל כספים

רון הגיע לתחום הדיור המוגן לאחר עבודה בראיית חשבון בתחום המלונאות והקמעונאות והתעשייה הביטחונית. הוא התחיל לעבוד בפאלאס בשנת 2019 עוד בשלבי השיווק לשם דחיפה וארגון התחום בטרם פתיחת הבית. כמנהל כספים בבית דיור מוגן, רון מאמין "בכבוד ובערך שיש

להעניק לכל דיירת ודייר. אני רואה חשיבות עליונה במתן שירות מקצועי, רגיש ומכבד תוך הקשבה לצרכים של הדיירים והתאמת השירותים באופן שיסייע להם לחוות ביטחון, נינוחות והנאה מקסימלית בשלב זה של החיים". רון הוא רואה חשבון בהכשרתו; בוגר תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב, תואר שני במשפטים מאוניברסיטת בר-אילן ולומד לתואר שני נוסף במנהל עסקים באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

גמלו אפן 5 שנים ולא נשאלו !

פרק סיום

התכנון האדריכלי של פאלאס להבים

הדיוור המוגן הקהילתי הראשון בדרום

מאת

אדריכלית דנית שנהב וד"ר אסף בקר

קבוצת עזריאלי, שכבר רכשה ניסיון בבנייה ובהקמה של פרויקט דיור מוגן במודיעין לאחר שקיבלה החלטה להיכנס לתחום הדיור המוגן, החליטה להקים את הפרויקט השני שלה בדרום ביישוב להבים. צעד זה השתלב עם חזון תכנוני של הוועדה המחוזית והמקומית לתכנון, שאיפשר הקמת פרויקט כזה מבחינת שימושי קרקע מותרים ושיתוף פעולה עם ראש המועצה המקומית ואנשיו. חברת עזריאלי השכילה לזהות את הפרמטרים הדרושים: ייעוד קרקע המאפשר בניית פרויקט בהיקף גדול בלב איזור הכולל אוכלוסייה מתאימה, אשר טרם נבנה בו פרויקט מסוג זה.

וכך, בשנת 2014 זכתה קבוצת עזריאלי במכרז קרקע להקמת דיור מוגן ביישוב להבים. הדיור המוגן בלהבים הוא חלק מתב"ע (תכנית בינוי עיר) גדולה הכוללת את הרחבת היישוב לכיוון דרום. התב"ע מרחיבה את היישוב וכוללת תוספת של כ-680 יחידות דיור חדשות, מוסדות חינוך, מסחר, גנים ציבוריים והקמת דיור מוגן לתושבי דרום הארץ. פרויקט הדיור המוגן כולל שטח בנוי של כ-50,000 מ"ר על מגרש של כ-28 דונם והוא פרויקט של עירוב שימושים: דיור מוגן לעצמאים בשילוב שטחי מסחר. מיקומו של הפרויקט בתוך היישוב מחבק את קהילת הגמלאים בדיור המוגן והופך אותם לחלק אינטגרלי של היישוב. המרכז המסחרי שנמצא על הרחוב הראשי של להבים, יוצר כיכר עירונית ומקום מפגש של משפחות וילדים מהיישוב עם גמלאי המקום.

הפרויקט עצמו כולל 350 יחידות דיור לעצמאים, שטחי מסחר, שתי מחלקות אשפוז ושטחים לרווחת הדיירים כגון: לובי, קפיטריה, ספרייה, חדרי חוגים, מסעדה, אולם, בריכה, חדר כושר והתעמלות וכו'.

הספרייה (צילום: אסף פינצ'וק)

תכנון דיור מוגן הוא מורכב ומסובך. האדריכל העומד בראש צוות התכנון, הוא חלק מצוות גדול הכולל יועצים רבים מכל התחומים: אדריכל נוף, אדריכל פנים, אינסטלציה, חשמל, בטיחות, קונסטרוקציה וכו', לצד היזם של הפרויקט - קבוצת עזריאלי ובתוכה מחלקות התכנון, השיווק התפעול ואנשי הביצוע.

להבדיל מבניית בניין דירות אשר בסיומו משווקים ומוכרים את הדירות ובתוך מספר שנים נפרדים מהפרויקט, הרי בדיור מוגן מדובר במודל שונה לחלוטין. היזם לא רק בונה את הפרויקט, אלא גם מתפעל אותו לאורך שנים כפרויקט דינמי המצריך ניהול, תחזוקה, תכנון מחודש, שדרוגים והמשך שיווק למשך שנים ארוכות. לפיכך, החלטת קבוצת עזריאלי להיכנס לתחום זה הינה החלטה אסטרטגית. גם חיי הקהילה בכפר הגמלאים קשורים באופן משמעותי בקשר המיוחד עם החברה היזמית הבוחרת את המנהלים והצוותים המובילים אל חיי התושבים בשיתוף מלא איתם.

כדי שכל זה יתממש בצורה מיטבית, האדריכל צריך לתכנן את הפרויקט באופן שיאפשר גם תפעול נוח לאורך שנים עם גמישות

לשדרוגים, וגם אטרקטיביות לשיווק שוטף וקיום חיי הקהילה. לשם כך מקפיד האדריכל, בנוסף לתכנון המבנים עצמם, גם על בחירת חומרים איכותיים ופיקוח על רמת ביצוע גבוהה ביותר. קבוצת עזריאלי פנתה אליי בשנת 2014 לתכנן את הדיור המוגן בלהבים מייד לאחר זכייתה במכרז. עד אותה עת, כל הפרויקטים של דיור מוגן שתכננתי היו באזור המרכז, על כן התרגשתי מאוד לקראת הפרויקט המיוחד והאתגרים הכרוכים בו. קבוצת עזריאלי הינה חלוצה בכך שהחליטה לבנות פרויקט דיור מוגן קהילתי איכותי באזור הדרום. כבר בהתחלה היה ברור לי שהפרויקט יהיה שונה ומיוחד מכל דיור מוגן שתכננתי עד כה.

מקורות השראה לתכנון

היישוב להבים נמצא בצפון הנגב. כשקיבלתי את הפרויקט ערכתי מספר סיורים ומפגשים עם אנשי המקום במטרה להכיר את המקום ואת אופיו. גיליתי יישוב בעל אופי ייחודי של בתים מטופחים צמודי קרקע, רחובות מגוננים ואיכות חיים גבוהה עם אנשים שאוהבים מאוד את האזור, את הייחוד של הטבע ואת השקט שמסביב. בראש המועצה המקומית עמד מר אלי לוי שחזונו לפיתוח האזור סחף את כולנו ומילא את כולנו באנרגיות טובות לקראת ביצוע המשימה.

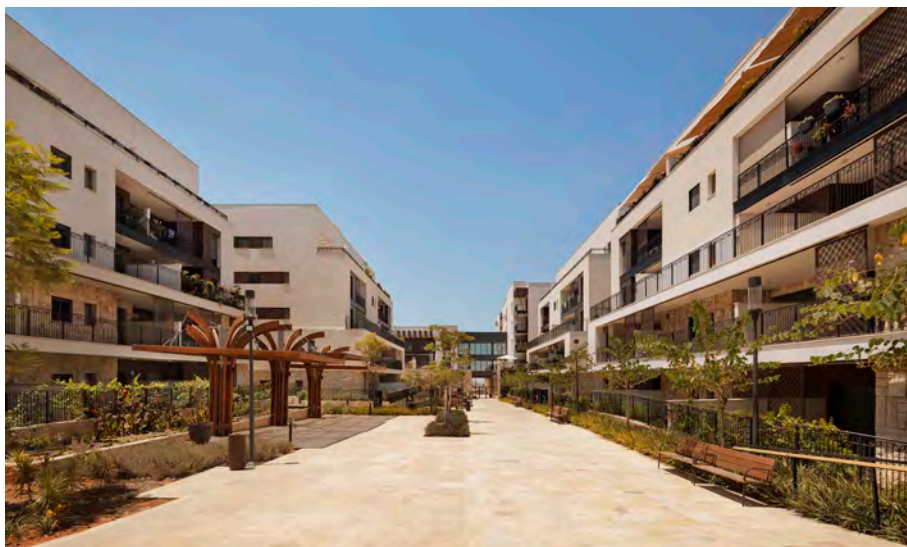
דיור מוגן הינו כאמור פרויקט גדול ומורכב. המטרה הייתה לבנות פרויקט שישתלב במרקם ובאופי של המקום. האתגר היה לבנות פרויקט שישתלב בסביבה הן בבינוי והן בבחירת החומרים המתאימים לאזור המדברי של הנגב בו שוכן הפרויקט.

משימת התכנון הייתה לבנות חלופת מגורים מותאמת לגיל השלישי, שכונת מגורים איכותית ומודרנית המשתלבת בסביבה. ליצור מקום שאנשים יבחרו לעבור אליו וירגישו בו בבית. מקום שיאפשר לדיירים להיות פעילים, יצירתיים ועסוקים במגוון רחב של פעילויות ספורט, תרבות, חברה ופנאי, בביטחון אישי ובתחושת שייכות ושמחה.

מן האדריכל הפועל בענף הדיור המוגן, נדרשת מיומנות ספציפית והיכרות מעמיקה עם המאפיינים ועם הצרכים של הדיירים ובני משפחותיהם, הצוות, היזם, הרשות המקומית והקהילה באזור בו נמצא הפרויקט, וזאת באופן מתמשך לאורך חיי הפרויקט. חשובה כמובן גם היכרות מעמיקה עם החוקים הרלוונטיים ועם הנעשה בתחום זה בארצות רבות בעולם. במקרים רבים ייעוד הקרקע וזכויות הבנייה אינם תואמים את צרכי הפרויקט ונדרשת מן היזם והאדריכל פעילות מול הרשות המקומית להכנת תב"ע (תכנית בניין עיר) בסמכות מקומית או מחוזית. הצורך בפעולה כזאת מאריך את משך התכנון בשנים אחדות. עבודת האדריכל כוללת היבטים רבים ומגוונים: טיפול בהשגת היתרי בנייה, תכנון הלוקח בחשבון שילוב של מגוון רחב של צרכי אוכלוסייה רגישה על פני כל תחומי החיים, תכנון מודולרי לצורכי שדרוג ורענון שוטף לפי קצב תחלופת האוכלוסייה. כמו כן, שילוב התכנון לפי שלבי החיים הרלוונטיים, כולל שינוי בהרכב המשפחתי ביחידת הדיור במהלך השנים, אגף לעצמאים ואגף סיעודי. עבודת האדריכל בדיור המוגן מצריכה מגע רב וקרוב עם אנשים זקנים בשלב רגיש מאוד בחייהם. ניתן לומר שהתמחות זו, בנוסף לפן המקצועי, מתאימה בעיקר למי שמגיע עם מידה ראויה של אמפתיה לאנשים בכל שלב של חייהם ונכונות לפעול למענם באופן ישיר, קרוב ורציף.

הבינוי

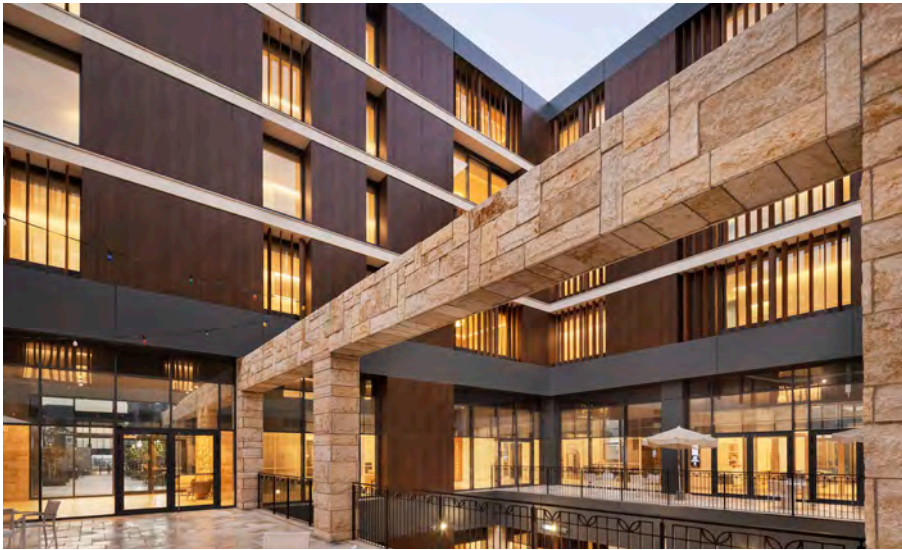
הכפר בנוי מבנייני מגורים בני 4 קומות לאורך ציר-ראשי המהווה את השדרה המרכזית, שיש בה תנועת הולכי רגל בלבד. במרכז השדרה ממוקם הבניין המרכזי שבו שטחי הפעילות לרווחת הדיירים בשילוב יחידות דיור. המיקום של המבנה המרכזי במרכז הפרויקט, מייצר מצב אשר בו מרחקי ההליכה מהדירות אל המבנה המרכזי יהיו הקצרים ביותר, ומאפשר לדיירים להגיע לפעילות הענפה המתקיימת בתוכו ומחוץ לו.

השדרה המרכזית (צילום אסף פינצ'וק)

הבניין המרכזי הוא גם מבנה הכניסה לפרויקט והוא המקום הטבעי בו נפגשים הדיירים. המבנה חובק פטיו פנימי פתוח לשמיים המכניס שפע של אור טבעי לכל החללים בתוך המבנה. הפטיו רחב הידיים שבתוך המבנה כולל פינות ישיבה במפלסים שונים, הנהנות מאוויר צח ושמשי טובה כל ימות השנה. הפתחים רחבי הידיים לכיוון הפטיו יוצרים תחושה טובה של קשר פנים - חוץ לכל השטחים בבניין המרכזי לרווחת הדיירים. עיצוב הפנים בפרויקט הופקד בידיה של אדריכלית מיכל עצמון. הלובי המרווח משלב חומרים טבעיים ומודרניים, שילוב של עץ ואבן טבעית עם גוונים רכים הנותנים תחושה ביתית. מבעד לחלונות הגדולים ניבט נוף ירוק ושפע של אור טבעי זורם פנימה. פינות הישיבה בפטיו מאפשרות מפגשים רבים בין הדיירים. הפטיו מוגן מרוחות, בחלקו מוצל ובחלקו מאפשר לקרני השמש לחדור ולהאיר את חדרי הפעילות. תנועת הרכבים הנכנסים לפרויקט, היא בכביש היקפי מסביב למבנים, כך שכל דייר יכול להחנות את רכבו קרוב לביתו. תנועת הולכי הרגל נעשית במרכז הפרויקט בצורה בטוחה ללא הפרעת מכוניות, ללא חציית כבישים ובנגישות מירבית. בפאלאס להבים יש מגוון של מקומות בשטחים הפתוחים והמגוננים

המאפשרים מפגשים - מקומות גדולים להתכנסויות לצד מקומות קטנים ואינטימיים יותר. פיתוח הנוף הופקד בידי האדריכל אמיר בלום ממשרד מילר בלום, ששילב בעבודתו אבן טבעית, בריכה אקולוגית, פרגולות מעץ וצמחייה המתאימה למקום.

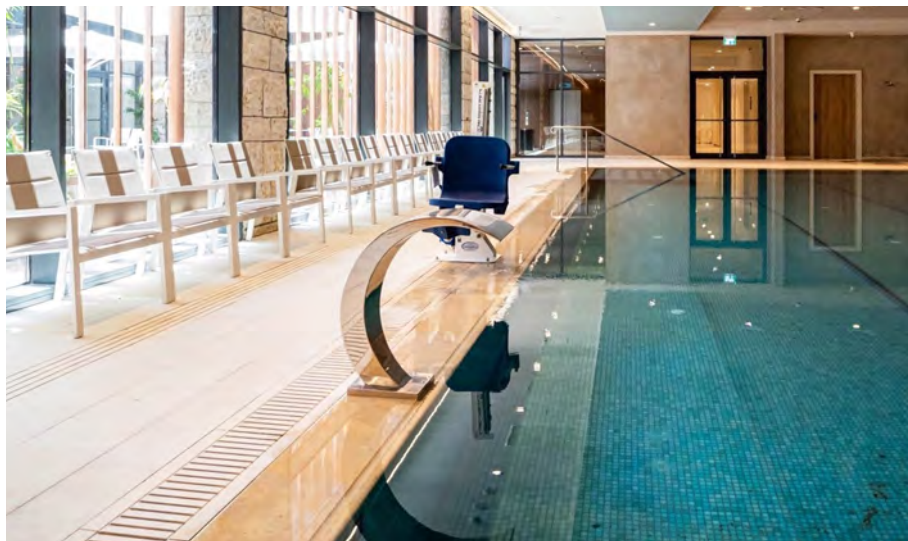

הפטיו בבנין המרכזי (צילום: אסף פינצ'וק)

אני מאמינה בעיצוב מודרני, נקי ומוקפד הכולל חשיבה כוללת ותשומת לב לפרטים. חשוב לי שהחללים יהיו פתוחים ומוארים עם מוטיב עיצובי אחד ברור המשרה תחושה של רוגע, שקט ונעימות. המומחיות שלי היא בתכנון ועיצוב לבני הגיל השלישי, קהל לקוחות ייחודי, הדורש התייחסות שונה ורגישות עיצובית. התפיסה העיצובית שמנחה אותי לוקחת בחשבון את הצרכים הייחודיים של הדיירים, את קשיי הנגישות וההתמצאות במרחב שלהם ואת שלב החיים בו הם נמצאים. כל אלה מתורגמים לעיצוב קלאסי, נגיש, המשרה אווירה ביתית חמימה ונינוחה.

בחירת חומרי הגמר בפרויקט נעשתה בהשראת הסביבה בה הוא שוכן. המבנים מחופים באבן טבעית בגדלים ובמרקמים שונים, בשילוב טיח לבן, קורות חיפוי מעץ, מעקות ברזל ומשרביות דקורטיביות בכל

מרפסת הנותנות הצללה ופרטיות. הגוונים הבהירים והטבע נכנסים גם לתוך הלובי רחב הידיים, המשלב חומרים טבעיים ומודרניים, שילוב של עץ טבעי עם גוונים רכים הנותנים תחושה של בית. הפרויקט כולל לובי, קפיטריה, אולם אירועים, מסעדה, חדרי חוגים, התעמלות כושר ובריכה מקורה ומחוממת.

בריכת השחייה המקורה (צילום: אסף פינצ'וק)

הקו המנחה בתכנון הכפר היה ליצור תחושה של ביתיות נעימה וחמה. יחידות הדיור תוכננו כך שתאפשרנה לדיירים פרטיות מירבית, נוחות ואפשרות לארח חברים ובני משפחה. בפרויקט ניתן למצוא מגוון רחב של סוגים, גדלים וטיפוסי דירות. כל דייר ימצא בכפר את הדירה המתאימה לצרכיו וליכולותיו בהתאם לאורח החיים האישי שלו. הדירות גדולות ומרווחות וכוללות פינות עבודה, מטבח מאובזר המחובר לסלון וחדרי שינה מרווחים. כל הדירות זוכות למרפסת ישיבה או גינה פרטית.

אני רואה בדיירי הדיור המוגן את הלקוחות האמיתיים שלי. עבורם אני מתכננת מתוך מחשבה על חלומותיהם, מאווייהם וצורכיהם הייחודיים כבני הגיל השלישי. אני משתדלת להקנות להם תחושה של בית, על אף שהמושג 'בית' הינו מאוד אישי. לכל אחד יש את המרכיב הייחודי

שלו אשר בזכותו ירגיש בבית. במהלך התכנון אני מנסה להתקרב למרכיב הנחשק הזה, באמצעות העיצוב, הצבעים, הפונקציונליות, המגוון, יכולת הבחירה, האווירה ועוד.

מבט מתוך אחת הדירות אל השדרה המרכזית (צילום: אסף פינצ'וק)

יחידות הדיור

יחידות הדיור מגוונות בגדלים שונים. קיימות דירות גן, דירות 2-3 חדרים, דירות גג וכדומה, כך שכל דייר יכול לבחור לעצמו את הדירה המתאימה לו לצרכיו וליכולת הכלכלית שלו.

ביחידות הדיור המותאמות לגיל השלישי, פיתחי הדלתות רחבים למעבר נוח של הליכונים ובשעת הצורך גם כיסאות גלגלים, מטבח מודרני מרווח וחדרי רחצה רחבים ומפנקים. לכל היחידות חלונות גדולים המכניסים תאורה טבעית ואוויר.

בכל הדירות קיימת מרפסת מקורה בה אפשר לארח את המשפחה או לשבת לצפות אל הנוף. לכל מרפסת תכנון משרבייה דקורטיבית (סבכה המאפשרת כניסת אוויר ואור תוך שמירה על פרטיות) על מסילה ניידת הנותנת הצללה ופרטיות ליושבים במרפסת. למרפסת

יש חשיבות גדולה בדיור מוגן והיא למעשה המשך ישיר של חדר המגורים; היא מאפשרת קשר עם החוץ והסביבה. כל הדירות מתוכננות במפלס אחד וללא מדרגות כולל אפשרות לנגישות מן הרחוב לתוך הבניין ומשם לתוך הדירה. חדרי הרחצה גדולים ובהם ידיות אחיזה בשירותים ובמקלחת. כמו כן, קיימים לחצני מצוקה במספר נקודות בדירה.

עירוב שימושים

פאלאס להבים תוכנן כחלק אינטגרלי של היישוב להבים. המרכז המסחרי ממוקם על הרחוב הראשי של להבים ופתוח לכל היישוב. דיירי הדיור המוגן יוצאים לקניות בחנויות, יכולים לשבת עם בני משפחה וחברים מהיישוב בבית הקפה וליהנות ממפגש עם דייריו מכל הגילאים. מצב זה יוצר שילוב אינטגרלי של פרויקט הדיור המוגן עם היישוב בו הוא שוכן לרווחתם ההדדית של תושבי להבים (שחלק מהם כבר עברו לדיור המוגן ואחרים שוקלים לעשות זאת) לבין תושבי היישוב מכל הגילאים וקבוצות האוכלוסייה.

פאלאס להבים הינו דוגמה מצוינת ליכולות הגבוהות במיוחד של קבוצת עזריאלי בקידום, תכנון ובנייה לאורך שנים של פרויקט נדל"ן מניב. הם אלופי הקניונים והמשרדים וכעת הם עושים זאת בהצלחה רבה בדיור המוגן.

*

פאלאס להבים תוכנן באהבה ובהערכה לסבים ולסבתות של כולנו. אנו תקווה שהוא יהווה בית חם לדיירים שיחיו בו באיכות חיים, בריאות, אריכות ימים, ביטחון ושלווה לצד חיי קהילה תוססים ומעניינים; מקום שמרגישים בו בבית.

'פאלאס דיור מוגן להבים' הינו פרויקט של חלוציות וחזון; כפר הגמלאים הקהילתי הראשון לגיל השלישי בנגב. וכמו הכפר - גם ספר זה הינו חלוצי וראשון מסוגו.

מרגש במיוחד שהספר נכתב על ידי דיירת של כפר הגמלאים פאלאס להבים, כמי שחיה את חיי הכפר ובוחנת את ההיבטים השונים של החיים בו מנקודת מבטם של דיירי המקום ושל בעלי התפקידים המפעילים והמנהלים את המקום על חלקיו השונים.

זוהי הפעם הראשונה שבה מתפרסם ספר המשקף את חיי הקהילה בכפר גמלאים, באופן ישיר ובלתי אמצעי מפי אנשי המקום. הספר מלמד על הפן האנושי של הפרט והקבוצה בשלב החשוב של מעבר מבית בו חיו האנשים כל חייהם, אל עבר השלב הבא של חייהם במסגרת קהילה של גמלאים.

אל מול חששות של אנשים רבים מפני שלב זה בחייהם, הספר הינו קרן אור של תקווה ויצירה, המעורר סקרנות ורצון להשתתף בחגיגת החיים המשתקפת מתוכו. הספר תורם רבות לשינוי התדמית של בני הגיל השלישי ושל המעבר לחיי קהילה בדיוור מוגן כצעד מועיל וחיובי לחיים פעילים, בריאים ומהנים.

אדריכלית דנית שנהב - כנען שנהב אדריכלים

